

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

POSEBNOSTI RAČUNOVODSTVA MALIH PODJETIJ

Ljubljana, oktober 2004

ALEŠ PROSENC

IZJAVA

Študent _____ izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom _____ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 POMEN RAČUNOVODSKIH INFORMACIJ ZA MALA PODJETJA	2
1.1 Opredelitev velikosti podjetja	2
1.2 Statusne oblike malih podjetij ter njihove prednosti in pomanjkljivosti	3
1.3 Opredelitev računovodstva	4
1.3.1 Knjigovodstvo	5
1.3.2 Računovodsko predračunavanje	7
1.3.3 Računovodsko nadziranje	8
1.3.4 Računovodsko proučevanje	9
1.3.5 Računovodsko informiranje	10
1.4 Računovodski servis	12
2 PRAVNA IN STROKOVNA UREDITEV RAČUNOVODSTVA MALIH PODJETIJ V SLOVENIJI	14
2.1 Zakon o gospodarskih družbah	14
2.1.1 Splošno o Zakonu o gospodarskih družbah	14
2.1.2 Pomembnejše določbe Zakona o gospodarskih družbah, ki urejajo poslovanje majhnih družb	15
2.1.3 Povezava med Zakonom o gospodarskih družbah in Slovenskimi računovodskimi standardi	18
2.2 Slovenski računovodski standardi	18
2.2.1 Splošno o Slovenskih računovodskih standardih	18
2.2.2 Pomembnejše določbe Slovenskih računovodskih standardov	20
2.3 Pravilnik o računovodstvu	22
3 POSEBNOSTI RAČUNOVODSTVA MALIH PODJETIJ	22
3.1 Bilanca stanja	23
3.1.1 Splošno o bilanci stanja	23
3.1.2 Oblika bilance stanja	23
3.2 Izkaz poslovnega izida	29
3.2.1 Splošno o izkazu poslovnega izida	29
3.2.2 Oblika izkaza poslovnega izida po različici I	30
3.2.2 Oblika izkaza poslovnega izida po različici II	34
3.3 Priloga s pojasnili k izkazom	36
SKLEP	37
LITERATURA	38

UVOD

Med oblikami gospodarskih družb prevladujejo v svetu mala podjetja. Njihov delež praviloma presega 90 % vseh gospodarskih družb, v državah Evropske zveze pa kar 98,9 % vseh gospodarskih družb. Povprečna gospodarska enota v Evropski zvezi ustvari 500.000 evrov prihodkov in zaposluje 4 ljudi (skupaj z lastnikom/direktorjem), delež prihodkov malih podjetij pa predstavlja 56 % vseh prihodkov zasebnega sektorja (Zorzenone, 2002, str. 25).

Tudi v Sloveniji so mala podjetja prevladujoča oblika gospodarskih družb. Tako je bilo izmed vseh v letu 2001 delujočih gospodarskih družb kar 89,9 % malih podjetij.

To sta le dva podatka, ki pričata o razširjenosti in vlogi v diplomskem delu obravnavanih malih podjetij.

Za Slovenijo je značilno, da so mala podjetja izjemno majhna, da jih je veliko in da imajo številna od njih kratko življenjsko dobo. Nekatera propadejo, druga se na novo ustanovijo, preostala so v veliki meri družinska podjetja. Številna mala podjetja imajo le enega zaposlenega (Kavčič et al., 2002, str. 76). Tako direktorji teh podjetij v eni osebi združujejo več poslovnih funkcij: običajno so strokovno usposobljeni za izvajanje in organiziranje glavnih dejavnosti podjetja, redkeje pa razpolagajo z računovodskim znanjem. Ker so prepričani, da je cilj računovodstva zgolj evidentiranje poslovnih dogodkov zaradi sestavitve poročil, ki jih od njih zahteva država, se najpogosteje odločijo za organiziranje računovodske funkcije v računovodskem servisu, s čimer izgubljajo stik s podatki in informacijami, ki bi jih potrebovali za odločanje. Zaradi navedenega želim v diplomskem delu predstaviti odnos malih podjetij do računovodstva in obveznosti, ki jim jih na tem področju nalagajo različni predpisi.

Diplomsko delo je vsebinsko razdeljeno na tri poglavja.

V prvem poglavju sem predstavil pomen računovodskih informacij za mala podjetja. Opredelitvam velikosti podjetja in možnih statusnih oblik malih podjetij ter njihovih prednosti in pomanjkljivosti sledijo opredelitve računovodstva in vseh njegovih funkcij ter računovodskega servisa, kateremu mala podjetja praviloma zaupajo vodenje računovodstva.

V drugem poglavju je predstavljen pravni in strokovni okvir računovodstva malih podjetij, ki je opredeljen predvsem v dveh zunanjih predpisih: to sta Zakon o gospodarskih družbah (odslej tudi ZGD) in Slovenski računovodski standardi (odslej tudi SRS). Vedno več podjetij, tudi malih, ima ustrezne usmeritve, ki jih različni predpisi dovoljujejo, zapisane v notranjem aktu, običajno poimenovanem Pravilnik o računovodstvu, zato predstavljam tudi ta akt.

V tretjem poglavju so podrobneje predstavljene sestavine letnega poročila malega podjetja, in sicer bilanca stanja, izkaz poslovnega izida ter priloga s pojasnili k izkazu.

Diplomsko delo zaključujejo sklepne ugotovitve.

Naj že na začetku diplomskega dela opozorim na posebnost pri terminologiji; v diplomskem delu bom namreč uporabljal »utečeni« izraz »podjetje« (podobno terminologijo lahko zasledimo tudi v Slovenskih računovodskih standardih) in ne »družba«, slednjega bom uporabljal le pri proučevanju oziroma razlaganju Zakona o gospodarskih družbah.

Diplomsko delo bo obravnavalo predvsem značilnosti malih podjetij, ki so organizirana kot družbe z omejeno odgovornostjo, sproti pa bom opozarjal tudi na morebitne posebnosti samostojnih podjetnikov¹, ki sicer predstavljajo prevladujočo organizacijsko obliko malih podjetij.

1 POMEN RAČUNOVODSKIH INFORMACIJ ZA MALA PODJETJA

1.1 Opredelitev velikosti podjetja

Opredelitev podjetij glede na velikost je v različnih državah urejena različno. Prav tako ne obstajajo enotni kriteriji za njihovo razmejitev.

Uporaba različnih kriterijev (kolikostnih in kakovostnih) je odvisna od namena razmejevanja oziroma opredeljevanja malih, srednjih in velikih podjetij. Kolikostni kriteriji so primerni takrat, ko gre za razmejevanje in opredeljevanje podjetij za potrebe statistike, zakonodaje, dodeljevanja različnih vrst podpore ipd. Z vidika proučevanj upravljanja in vodenja malih (in srednjih) podjetij so primernejši kakovostni kriteriji (ob okvirnem upoštevanju velikostnih kriterijev) (Belak et al., 1998, str. 118).

V Sloveniji Zakon o gospodarskih družbah v 52. členu razvršča gospodarske družbe na majhne, srednje in velike, pri čemer izrecno poudarja, da je razvrstitev namenjena (izključno) uporabi določb o poslovnih knjigah in letnem poročilu. Pri tem uporablja naslednja merila (ZGD, 2002, str. 276)²:

- povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu,
- čisti prihodki od prodaje v zadnjem poslovnem letu,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta.

---

¹ Dodatno je potrebno ločevati med samostojnim podjetnikom in zasebnikom. Samostojni podjetniki so fizične osebe, ki prijavijo in opravljajo (gospodarsko) dejavnost na podlagi določb Zakona o gospodarskih družbah, pojem »zasebnik« pa vključuje poleg samostojnih podjetnikov tudi druge fizične osebe (npr. odvetnike, notarje ipd.), ki prijavijo opravljanje dejavnosti na podlagi drugih predpisov, ki urejajo njihovo poslovanje (npr. Zakon o odvetništvu, Zakon o notariatu ipd.).

² Pri ugotavljanju velikosti samostojnih podjetnikov (majhni, srednji in veliki) se uporabljajo enaka merila kot za gospodarske družbe.

Majhna družba je družba, ki izpolnjuje vsaj dve od naslednjih meril (ZGD, 2002, str. 276):

- povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu ne presega 50,
- čisti prihodki od prodaje so v zadnjem poslovnem letu manjši od 1.000,000.000 tolarjev,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 500,000.000 tolarjev³.

Za srednje družbe se štejejo družbe, ki jih ni mogoče uvrstiti med majhne in izpolnjujejo vsaj dve od naslednjih meril (ZGD, 2002, str. 277):

- povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu ne presega 250,
- čisti prihodki od prodaje so v zadnjem poslovnem letu manjši od 4.000,000.000 tolarjev,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 2.000,000.000 tolarjev.

Za velike družbe se štejejo družbe, ki presegajo najmanj dve izmed meril za srednjo družbo. V vsakem primeru so velike družbe (ZGD, 2002, str. 277):

- banke,
- zavarovalnice,
- družbe, ki so po 53. členu tega zakona dolžne izdelati konsolidirano letno poročilo.

Trenutno se po 4. smernici Evropske zveze za malo podjetje šteje tisto, ki izpolnjuje vsaj dve od naslednjih meril (Zorzenone, 2002, str. 25):

- njegov letni prihodek ne presega 7,000.000 evrov (4,800.000 britanskih funtov),
- vrednost njegove aktive konec leta ne presega 3,500.000 evrov (2,400.000 britanskih funtov),
- ima največ 50 zaposlenih.

V zgornjih primerih so uporabljeni torej kolikostni kriteriji.

Kot primer kakovostnih kriterijev lahko navedem naslednja merila (Belak et al., 1998, str. 104):

- podjetje je v neodvisni lasti in ga upravlja/-jo ter vodi/-jo lastnik/-i,
- lastnik/-i upravlja/-jo in vodi/-jo podjetje na poosebljen način,
- podjetje ima majhen tržni delež oziroma ne prevladuje na svojem področju.

Po podatkih Agencije za plačilni promet Republike Slovenije je bilo na dan 31.12.2001 v Sloveniji 37.210 podjetij, od tega 33.446 (89,9 %) malih, 2.287 (6,1 %) srednjih in 1.477 (4,0 %) velikih podjetij (Kavčič et al., 2002, str. 74).

1.2 Statusne oblike malih podjetij ter njihove prednosti in pomanjkljivosti

---

³ Pri gospodarskih družbah (in tudi samostojnih podjetnikih) se zneski letnih prihodkov in povprečnih sredstev (aktive) na koncu vsakega poslovnega leta usklajujejo z gibanjem tolarja v primerjavi z evrom po tečaju Banke Slovenije, če se razmerje spremeni za več kot 5 % (Turk et al., 1999, str. 280).

Obstajajo različne statusne oblike malih podjetij, ki se med seboj razlikujejo po odgovornosti, osnovnem kapitalu in številu družbenikov. Mala podjetja v Sloveniji predstavljajo predvsem samostojni podjetniki in družbe z omejeno odgovornostjo, druge možne organizacijske oblike pa so (ZGD, 2002, str. 87-88): družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba in tiha družba (vse osebne družbe) ter delniška družba in komanditna delniška družba (kapitalski družbi).

Veliko je lastnosti, ki poudarjajo pomen malih podjetij. So zelo prilagodljiva, racionalno organizirana, omogočajo nova delovna mesta, imajo pomembno vlogo v procesu segmentiranja gospodarske dejavnosti (zlasti na področju storitev), hkrati so pomemben člen v nakupni verigi velikih podjetij (Belak et al., 1998, str. 149).

Poleg v uvodu predstavljenega problema – pomanjkanje ažurnih in kakovostnih računovodskih informacij, ki bi nudile vodstvu dovolj dobro podlago za sprejemanje odločitev, lahko k pomanjkljivostim malih podjetij štejemo še pomanjkanje specializacije, diverzifikacije, izkušenj menedžmenta in finančnih sredstev, kar vodi v pomanjkljivo verodostojnost ter omejene sposobnosti in možnosti pri poslovanju (ta podjetja so pogosto žrtev oportunističnega obnašanja in moralnega hazarda). Očitno je tudi pomanjkanje celovitega mišljenja in dolgoročnega poslovanja. So tudi zelo ranljiva, in to tako na zunanje vplive kot na notranje probleme (Belak et al., 1998, str. 149).

1.3 Opredelitev računovodstva

Učinkovitega in uspešnega vodenja podjetja si ni mogoče zamišljati brez dobre informacijske podpore njihovim ravnateljem in vodjem na nižjih ravneh. Pomemben del informacijske podpore za usmerjanje in uravnavanje delovanja podjetij k uresničevanju njihovih ciljev zagotavlja računovodstvo (Korošec, 2002, str. 5).

Računovodstvo lahko opredelimo kot dejavnost vrednostnega (v denarni merski enoti) spremljanja in proučevanja pojavov, ki so povezani s poslovanjem kakega poslovnega sistema (Hočevar, Igličar, 1997, str. 11).

Računovodstvo je sestavljeno iz štirih (računovodskih) funkcij:

- knjigovodstva, ki prevzema del informacijske funkcije obravnavanja podatkov o preteklosti,
- računovodskega predračunavanja, ki prevzema del informacijske funkcije obravnavanja podatkov o prihodnosti,
- računovodskega nadziranja, ki je del informacijske funkcije nadziranja obravnavanja podatkov, in
- računovodskega proučevanja, ki je del informacijske funkcije proučevanja podatkov (Hočevar, Igličar, 1997, str. 22).

Vse te sestavine računovodstva so med seboj tesno povezane in usmerjene k računovodskemu informiranju, to je k dajanju računovodskih podatkov in informacij njihovim uporabnikom (Hočevar, Igličar, 1997, str. 13).

1.3.1 Knjigovodstvo

Knjigovodstvo lahko opredelimo kot posebno vrsto evidentiranja poslovanja, v okviru katerega gre za sistematično:

- zbiranje,
- urejevanje,
- obdelovanje in
- shranjevanje

knjigovodskih podatkov in informacij ter njihovo posredovanje posameznim uporabnikom (Hočevar, Igličar, 1997, str. 90).

Knjigovodstvo v popolnosti zajema podatke o poslovnih dogodkih,

- ki so se zgodili v preteklem poslovanju,
- katerih učinke je mogoče izraziti v denarni merski enoti,
- ki so povzročili spremembe postavk sredstev, obveznosti do njihovih virov, prihodkov in odhodkov ter
- ki so izkazani v verodostojnih knjigovodskih listinah (SRS, 2003, str. 159).

Podatke o poslovnih procesih in stanjih zajema knjigovodstvo iz knjigovodskih listin. Knjigovodska listina je pisno pričevanje o nastanku poslovnega dogodka in služi kot podlaga za vnašanje knjigovodskih podatkov v poslovne knjige ter kontroliranje poslovnega dogodka, ki ga izpričuje. Knjigovodsko listino lahko torej označimo kot izvorni pomnilnik o nastalem poslovnem dogodku (Hočevar, Igličar, 1997, str. 96).

Glede na kraj sestavitve obstajajo zunanje in notranje knjigovodske listine. Zunanje knjigovodske listine se sestavljajo v okolju podjetij, v katerem nastajajo zanje pomembni poslovni dogodki, notranje pa v tistih enotah podjetij, v katerih nastajajo poslovni dogodki ali v računovodskih službah podjetij. Podjetje v svojih aktih opredeli, katere zunanje in notranje knjigovodske listine bo vodilo ter kakšni bosta njihova vsebina in oblika (SRS, 2003, str. 151).

Nadalje so lahko knjigovodske listine izvirne ali izpeljane. Izvirne knjigovodske listine se sestavljajo na kraju in v času nastanka poslovnih dogodkov, izpeljane pa v knjigovodstvu na podlagi izvirnih knjigovodskih listin ali v zvezi s preknjižbami v poslovnih knjigah (SRS, 2003, str. 151).

Knjigovodske listine imajo lastnost pravnega dokaznega sredstva. V tem smislu govorimo o knjigovodstvu kot o dokumentiranem evidentiranju (Turk, Melavc, 1994, str. 19). Da lahko rečemo, da so resnične in verodostojne, morajo knjigovodske listine vsebovati naslednje podatke (Letnar, 1995, str. 5):

- ime in naslov pravne ali fizične osebe, ki je listino izdala,
- ime in številko knjigovodske listine,
- datum in kraj izdaje,
- opis poslovnega dogodka in podatke o nastali spremembi,
- podatke o osebah, ki so sodelovale pri poslovnem dogodku,
- podpise odgovornih oseb in
- ostale podatke, pomembne za spremljanje poslovne spremembe.

Za knjigovodske listine v malih podjetjih je značilno, da so zaradi pomanjkljive kontrole podatkov pogosto nepopolne, pri podjetjih, ki sodelujejo z računovodskimi servisi, pa se pojavlja predvsem problem nepravočasnega oddajanja dokumentacije.

Ob množici raznovrstnih poslovnih dogodkov in knjigovodskih listin, ki ob tem nastajajo, je sistematično in urejeno spremljanje podatkov ter njihovo posredovanje posameznim uporabnikom zgolj iz knjigovodskih listin praktično nemogoče. Zaradi tega se v knjigovodstvu podatke iz knjigovodskih listin prenaša oziroma zapisuje v poslovne knjige, ki imajo status izpeljanega pomnilnika, saj so podatki o poslovnih dogodkih izvorno zajeti že v knjigovodskih listinah, v poslovnih knjigah pa so ti isti podatki sistematično obdelani in urejeni (Hočevar, Igličar, 1997, str. 102).

K poslovnim knjigam sodita dve temeljni knjigi in pomožne knjige. Temeljni poslovni knjigi sta glavna knjiga, kjer podatke o poslovnih dogodkih urejamo po vsebinski sistematiki, in dnevnik, kjer podatke o poslovnih dogodkih urejamo po časovni sistematiki. Dnevnik dopolnjuje glavno knjigo in nam hkrati služi kot kontrola za pravilno spremljanje (knjiženje) poslovnih dogodkov. Med pomožne poslovne knjige uvrščamo razčlenjevalne razvide (analitične evidence), kjer gre za razčlenitev temeljnih (sintetičnih) kontov glavne knjige (npr. analitične evidence opredmetenih osnovnih sredstev, materiala, kupcev, dobaviteljev ipd.), in druge pomožne knjige, ki praviloma dopolnjujejo konte glavne knjige (npr. blagajniška knjiga, register opredmetenih osnovnih sredstev ipd.). Vodenje temeljnih poslovnih knjig je obvezno, vodenje pomožnih pa potrebno, če verodostojni podatki, ki se ponavadi dobivajo s pomožnimi knjigami, niso zagotovljeni drugače. Podjetje v svojih aktih opredeli, katere pomožne poslovne knjige bo vodilo⁴.

Knjigovodstvo se končuje z računovodskimi obračuni. Predloženi računovodski obračuni so podlaga predvsem za sprejemanje poslovnih odločitev pri nadziranju in pri načrtovanju kot odločevalni funkciji, saj opozarjajo na tisto, kar se je zgodilo v preteklosti in kar je treba

upoštevati tudi v prihodnosti (Turk et al., 1997, str. 46). Računovodske obračune za potrebe zunanjih uporabnikov določajo predpisi, ostale pa notranji uporabniki.

1.3.2 Računovodsko predračunavanje

Računovodsko predračunavanje je obdelovanje v denarni merski enoti izraženih podatkov o načrtovanih gospodarskih kategorijah poslovnih procesov in stanj. Usmerjeno je k sestavljanju računovodskih predračunov, ki zajemajo podatke o načrtovanih sredstvih, obveznostih do njihovih virov, prihodkih in odhodkih ter stroških, po potrebi dopolnjenih s podatki, izraženimi v naravnih merskih enotah (SRS, 2003, str. 146).

Končni izdelki računovodskega predračunavanja so računovodski predračuni, ki jih lahko opredelimo kot sistematizirana, formalna poročila, katerih podatki oziroma informacije so kvantitativno izraženi ter izražajo prihodnja stanja in spremembe poslovne celote in njenih sestavnih delov oziroma posamezne poslovne aktivnosti. Računovodski predračuni so torej povezani s (Hočevar, Igličar, 1997, str. 173):

- predmetom predračunavanja,
- prihodnjim obdobjem in
- kvantitativnimi informacijami.

Predmet računovodskega predračunavanja mora biti natančno določen še pred samim začetkom, saj bodo predračuni le tako lahko izražali ustrezne informacije. Računovodski predračuni se lahko sestavljajo za (Hočevar, Igličar, 1997, str. 173):

- podjetje kot celoto (predračunska bilanca stanja, predračunski izkaz poslovnega izida, predračunski izkaz finančnega izida in predračunski izkaz gibanja kapitala),
- njegove posamezne organizacijske dele (npr. predračun stroškov za proizvodjalni oddelek, predračun stroškov za računovodsko službo, predračunski poslovni izid za poslovnoizidno enoto v podjetju ipd.) in
- posamezne poslovne aktivnosti (npr. predračunska kalkulacija posamezne nabave, proizvodnje in prodaje, predračun stroškov raziskovalnega projekta ipd.).

Računovodski predračuni se nanašajo na prihodnje poslovanje podjetja. Dolžina časovnega obdobja prihodnjega poslovanja podjetja, ki ga spremlja računovodsko predračunavanje, je odvisna od potreb posloводства po predračunskih informacijah in od samega predmeta predračunavanja. Na predračunu mora biti časovno obdobje jasno določeno. Za krajša časovna obdobja se največkrat pripravljajo podrobnejši predračuni (Hočevar, Igličar, 1997, str. 173).

---

⁴ Poslovne knjige po načelih enostavnega knjigovodstva so knjiga prihodkov in odhodkov z vključeno ali posebej vodeno evidenco terjatev do kupcev in obveznosti do dobaviteljev, knjigi ostalih terjatev in obveznosti ter register opredmetenih osnovnih sredstev.

Informacije v računovodskih predračunih so praviloma izražene vrednostno, to je z denarnimi enotami. Računovodski predračuni so lahko dopolnjeni tudi s podatki, izraženimi v naravnih merskih enotah, oziroma lahko vsebujejo tudi opise posameznih programov in aktivnosti (Hočevnar, Igljučar, 1997, str. 173).

Računovodsko predračunavanje je najbolj povezano z računovodskim proučevanjem, saj je podajanje sodbe o uspešnosti poslovanja celotnega podjetja ali njegovega organizacijskega dela brez ustreznih predračunov veliko težje (Hočevnar, Igljučar, 1997, str. 175). Zahteva se tudi metodološka usklajenost računovodskega predračunavanja in računovodskega obračunovanja.

Računovodske predračune sestavljajo redka mala podjetja, predvsem za potrebe pridobivanja finančnih sredstev pri bankah in drugih posojilodajalcih, ko ti zahtevajo investicijski elaborat, katerega sestavni del so tudi predračuni ali vsaj načrt poslovanja za prihodnje obdobje (Vehar, 1998, str. 169-170). Tedaj se njihova vsebina in oblika prilagodita zahtevam financerja.

1.3.3 Računovodsko nadziranje

Računovodsko nadziranje je na podlagi podatkov v knjigovodskih listinah in poslovnih knjigah zasnovano presojanje pravilnosti in odpravljanje nepravilnosti pri poslovnih procesih in stanjih ter njihovem knjigovodskem evidentiranju, ki poteka kot s knjigovodstvom združeno kontroliranje ali kot notranje revidiranje. Predstavlja del celotnega nadziranja obravnavanja podatkov kot informacijske funkcije, vendar se ne nanaša samo na računovodske podatke. Toda po svoji vsebini ni samo nadziranje knjigovodskih listin in kasnejšega obdelovanja knjigovodskih podatkov, temveč se razširja tudi na presojanje poslovanja s stališča zakonov, splošnih aktov, računovodskih standardov in gospodarsko-finančnih predpisov ter s tem oblikuje informacijsko podlago za ukrepanje pristojnih organov (Turk et al., 1997, str. 47).

Obstaja več vrst računovodskega nadziranja, med katerimi so najpomembnejše:

- računovodsko kontroliranje podatkov, ki je sprotno presojanje pravilnosti računovodskih podatkov in odpravljanje pri tem ugotovljenih nepravilnosti,
- notranje revidiranje, ki je kasnejše (naknadno) presojanje pravilnosti ureditve računovodskega kontroliranja podatkov in zanesljivosti njegovega delovanja, ter
- zunanje revidiranje računovodskih izkazov, ki je kasnejše (naknadno) presojanje poštenosti in resničnosti podatkov, zlasti v letni bilanci stanja, izkazu poslovnega izida, izkazu finančnega izida in izkazu gibanja kapitala.

Z računovodskim kontroliranjem podatkov se ukvarjajo zaposleni v računovodski službi, ki sprejemajo knjigovodske listine, vodijo poslovne knjige ipd., z notranjim in zunanjim revidiranjem pa se ukvarjata službi, ki sta organizacijsko ločeni od računovodske službe, katere delovanje je v takšnem primeru predmet njunega nadziranja (SRS, 2003, str. 201-203).

Posledica računovodskega nadziranja so zanesljivejši računovodski obračuni in večja skladnost poslovanja z notranjimi in zunanjimi predpisi (Turk et al., 1997, str. 47).

Pri računovodskem nadziranju v malih podjetjih lahko govorimo predvsem o računovodskem kontroliranju podatkov, ki se začne v podjetju ob izdajanju knjigovodskih listih in nadaljuje v računovodskem servisu (če uporablja njegove storitve) s sprejemanjem knjigovodskih listin in vodenjem poslovnih knjig, kjer gre za ugotavljanje skladnosti podatkov in informacij z računovodskimi standardi, zakoni, splošnimi akti in drugimi predpisi, ter konča z izdelavo računovodskih obračunov. Z notranjim revidiranjem se v malih podjetjih praviloma ne ukvarjajo, saj le-ta povzroča velike stroške (Vehar, 1998, str. 170), pa tudi za zunanje revidiranje se odločajo predvsem z vnaprej določenim namenom⁵.

1.3.4 Računovodsko proučevanje

Računovodsko proučevanje je računovodsko presojanje kakovosti pojavov in računovodskih podatkov o njih; obsega proučevanje, ki je tesno povezano s sestavljanjem računovodskih poročil o načrtovanih in uresničenih poslovnih procesih in stanjih. Povečuje kakovost računovodskih informacij, ki pojasnjujejo stanje in dosežke pri delovanju, ter oblikuje podlage za izboljšavo procesov in stanj (SRS, 2003, str. 208).

Pri računovodskem proučevanju se uporabljata predvsem dva pristopa (Hočevar, Igličar, 1997, str. 225):

- pojasnjevanje in razčlenjevanje razlik oziroma odmikov med uresničenimi in predračunanimi pojavi oziroma odmikov obračunskih računovodskih podatkov od sodil za njihovo presojo ter
- pojasnjevanje in oblikovanje kazalnikov na podlagi obračunskih in predračunskih računovodskih podatkov.

Posledica računovodskega proučevanja so izpopolnjena računovodska poročila, ki povezujejo predračune z obračuni in tolmačijo razlike med njimi (Turk, Melavc, 1994, str. 35).

Računovodsko proučevanje bo uspešno le takrat, ko bodo na voljo ustrezni in metodološko usklajeni podatki in ko proučevanje dopolnimo z razlago in pojasnili izračunov ter po možnosti tudi z morebitnimi predlogi za upravljalno ukrepanje (Hočevar, Igličar, 1997, str. 254).

Ker mala podjetja zelo redko sestavljajo predračunske računovodske izkaze, je primerljivost uresničenega z načrtovanim nemogoča. Omenjenih podjetij ne zanimajo niti analize letnih

---

⁵ Najpogosteje uporabljajo revidirane računovodske izkaze banke. To ima lahko za posledico nižjo obrestno mero, milejšo obliko zavarovanja posojila, lažji dostop do dolgoročnega kapitala in obratnih sredstev ipd. (Zorzenone, 2002, str. 32-33).

obračunskih računovodskih izkazov, še posebej ne takrat, ko je njihov poslovni izid ugoden (Vehar, 1998, str. 171).

Kot sem že v začetku poglavja poudaril, so, zgoraj na kratko predstavljene, funkcije računovodstva usmerjene k »skupnemu cilju«, to je k računovodskemu informiranju oziroma k posredovanju računovodskih podatkov in informacij njihovim uporabnikom, da jim s tem pomagajo pri poslovnih odločitvah.

1.3.5 Računovodsko informiranje

Računovodsko informiranje je predstavljanje računovodskih podatkov in računovodskih informacij uporabnikom ter predstavlja končno stopnjo knjigovodenja, računovodskega predračunavanja, računovodskega nadziranja in računovodskega proučevanja (SRS, 2003, str. 219).

Potrebno je ločevati pojma računovodski podatek in računovodska informacija. Računovodski podatek je vložek v računovodsko obravnavanje, lahko pa tudi rezultat tega obravnavanja, in izraža nevtralno dejstvo. Računovodska informacija je rezultat računovodskega obravnavanja podatkov in je problemsko usmerjena ter kot taka podlaga za odločanje. Lahko ima obliko postavk v računovodskih izkazih ali drugih računovodskih poročilih. Računovodski podatki izvirajo predvsem iz knjigovodenja in/ali računovodskega predračunavanja, računovodske informacije pa so običajno rezultat več delov računovodenja (SRS, 2003, str. 223-225).

Zbiranje podatkov in oblikovanje informacij povzročata stroške. Ti so odvisni od načina zbiranja podatkov, baze podatkov, načina preoblikovanja podatkov v informacijo ipd. Vsaka različica informacije je povezana z različnimi stroški in koristmi (vrednostjo). Optimalna informacija je tista, pri kateri je razlika med stroški in koristmi največja. Stroške zbiranja podatkov je ponavadi lahko ugotoviti, težave pa nastajajo pri opredeljevanju koristi, saj vpliva na uspešnost posamezne odločitve več dejavnikov, zato je težko presoditi, kolikšen je vpliv posameznega. Vprašanje je tudi, ali je bila na podlagi prave informacije sprejeta tudi prava poslovna odločitev (Turk et al., 1997, str. 34).

Namen računovodskega informiranja je omogočati uporabnikom računovodskih informacij, da kar najboljše presojujejo, ocenjujejo, sklepajo in odločajo⁶. Pri računovodskem informiranju se prenašajo informacije med odločevalnim in izvajalnim področjem nalog v podjetju ter tudi med podjetjem in uporabniki zunaj njega. Tako je računovodsko informiranje temeljnega pomena za spoznavanje bistva gospodarskih kategorij in pojavov, povezanih s poslovanjem (SRS, 2003, str. 226).

---

⁶ O omejitvah računovodskih informacij glej: Hočevar, Igličar, 1997, str. 18.

Računovodske informacije uporabljajo različni notranji in zunanji uporabniki. Če naj služijo svojemu namenu, morajo biti pripravljene razumljivo, prikazovati morajo bistvene zadeve, biti morajo zanesljive in medsebojno primerljive (Hočevar, Igličar, 1997, str. 18)⁷.

Notranji uporabniki računovodskih informacij so (SRS, 2003, str. 220):

- izvajalci posameznih nalog v podjetju, ki morajo odločati o podrobnostih izvajanja,
- poslovodstvo v podjetju od najnižje ravni do uprave (ravnateljstva),
- upravljalni in nadzorni organi v podjetju ter
- zaposleni v podjetju.

Zunanji uporabniki računovodskih informacij so (SRS, 2003, str. 220):

- lastniki podjetja, ki niso člani njegovih upravljalnih in/ali nadzornih organov (tudi možni vlagatelji kapitala),
- posojilodajalci (zlasti dajalci dolgoročnih posojil),
- dobavitelji (zlasti dajalci dolgoročnih blagovnih kreditov),
- kupci (zlasti glavni stalni kupci),
- država in
- javnost (tudi tekmeci).

Računovodsko informiranje se izvaja z računovodskimi poročili. Pogostost zagotavljanja računovodskih informacij in njihova podrobnost sta določeni z mestom v zgoraj navedenem zaporedju uporabnikov računovodskih informacij, pri čemer potrebujejo tako najbolj sprotne kot najbolj podrobne informacije izvajalci posameznih nalog v podjetju, najmanj pogoste in najbolj zbirne pa javnost. Obsežnost računovodskih informacij je odvisna od vloge njihovega prejemnika pri odločanju. Če mora ta odločati, morajo računovodske informacije vsestransko pojasnjevati več možnosti in njihove posledice, če pa mora biti z dogajanjem, o katerem odločajo drugi, le okvirno seznanjen, so lahko zgolj splošne.

Na osnovi izkušenj pri delu in na osnovi ankete je Tanja Kovač (Kovač, 1996, str. 335) prišla do ugotovitve, da je z vidika direktorjev malih podjetij najbolj aktualen naslednji problem: »Poslovne odločitve v malih podjetjih so prešibko podprte z računovodskimi podatki in informacijami«⁸.

---

⁷ Računovodske informacije morajo biti uporabnikom razumljive, če naj bi se na njihovi podlagi odločali. Bistvenost informacij je odvisna od njihove vrste in pomembnosti za različne uporabnike. Informacije so zanesljive, če ne vsebujejo pomembnih napak in pristranskih stališč ter zvesto predstavljajo pomembne pojave. Primerljivost računovodskih informacij mora olajšati oblikovanje sodb na njihovi podlagi (SRS, 2003, str. 220-221).

⁸ Na vprašanje, katere računovodske podatke in informacije najpogosteje uporabljajo pri odločanju, so anketirani direktorji odgovorili naslednje: 27 % jih uporablja informacije o odprtih terjatvah in obveznostih, 22 % informacije o stanju denarnih sredstev, 18 % se jih opira na bilanco stanja in izkaz poslovnega izida, 13 % jih uporablja informacije o stanju zadolženosti, 12 % se jih opira na letno poročilo, 7 % jih uporablja kazalnike poslovanja, kot so gospodarnost, donosnost, likvidnost ipd., 1 % pa se jih opira na izkaz finančnega izida. Na vprašanje, katere računovodske informacije za potrebe odločanja najbolj pogrešajo, so anketiranci odgovorili naslednje: 27 % jih pogreša funkcijo računovodskega predračunavanja, informacije s področja načrtovanja, financiranja, investiranja in naložb, 15 % pogreša mesečne obračune, izračune kazalnikov poslovanja in

To ima sledeče posledice (Kovač, 1996, str. 335):

- direktorji se v veliki meri odločajo po občutku,
- tveganje takih odločitev je veliko,
- pogoste so napačne ali premalo strokovne odločitve glede naložb in financiranja,
- vodstvo ne zaupa računovodskim informacijam, zato daje prednost informacijam trga in intuiciji,
- morebitne napačne poslovne odločitve so lahko za malo podjetje usodne (posledice so npr. podkapitalizacija, prezadolženost ipd.),
- ni pravega komuniciranja in informiranja med direktorjem in računovodjem,
- direktorji želijo delati po svoje,
- morebitne simulacije poslovanja delajo s pomanjkljivimi oziroma nezanesljivimi informacijami in
- direktor nima strategije oziroma vizije poslovanja svojega podjetja podprte z računovodskim načrtovanjem.

Avtorica raziskave navaja naslednje vzroke za opisano stanje (Kovač, 1996, str. 335):

- računovodstvo je v večini izločeno iz poslovnega sistema oziroma ne pozna poslovnega sistema kot celote,
- računovodski servisi, razen knjigovodstva, nimajo interesa opravljati drugih računovodskih funkcij,
- podatki in informacije iz računovodstva so premalo zanesljivi,
- vodstvo dobi informacije v enaki obliki, kot jih uporablja računovodja,
- direktor združuje mnoge poslovne funkcije, usposobljen je navadno za eno,
- računovodje skrbijo za zakonske obveznosti knjigovodstva, redko so tudi svetovalci direktorjem,
- direktorji potrebujejo sugestije – katere informacije in kako jih je možno uporabljati pri odločanju,
- pomanjkanje časa za načrtovanje odločitev je le izgovor direktorjev in
- računalniška podpora sistemu odločanja je še dokaj redka.

1.4 Računovodski servis

Računovodska služba je nujna v vsaki organizacijski obliki podjetja. Velika in srednja podjetja imajo zaradi velike obsežnosti računovodskega dela organizirano lastno

---

informacije o dodani vrednosti, 10 % jih pogreša vse oblike svetovanja svojega računovodje, 7 % ne pogreša nič, 41 % pa jih na to vprašanje ni odgovorilo (Kovač, 1996, str. 333-334).

Večina anketirancev uporablja torej enostavne računovodske informacije, ki izhajajo iz knjigovodstva; visok odstotek tistih, ki ni odgovorilo na drugo vprašanje, lahko pomeni tudi, da mnogi vodilni ne vedo, katere informacije bi jim lahko pomagale pri odločanju.

računovodsko službo, mala podjetja pa se v večini primerov odločajo za uporabo storitev računovodskih servisov⁹. Pri tem so v ospredju naslednji dejavniki (Jaušovec, 2001, str. 171):

- strokovnost opravljenega dela,
- primerjava stroškov ene oziroma druge izbrane različice (servis – služba),
- hitrost obravnavanja podatkov,
- usposobljenost zaposlenih ter
- razpoložljiva programska in računalniška oprema.

Računovodski servis¹⁰ je specializirano podjetje, ki se ukvarja (Vehar, 1998, str. 157-158):

- z vodenjem poslovnih knjig in izdelovanjem obračunov (npr. plač ipd.),
- s pripravljanjem poročil in davčnih prijav,
- s tolmačenjem oziroma analiziranjem finančnih izidov,
- z računovodskim svetovanjem (npr. pri oblikovanju in organiziranju knjigovodstva ipd.),
- s finančnim svetovanjem (npr. pri pripravljanju gospodarskih načrtov ob ustanavljanju, prestrukturiranju, saniranju, ukinjanju ali prodajanju podjetij ipd.),
- z davčnim svetovanjem (npr. pri sestavljanju pogodb, spremembah pravnoorganizacijskih oblik, sestavljanju davčnih pritožb, preverjanju odločb pristojnih davčnih uradov ipd.) in
- z drugim.

Najpogostejši razlogi, da vodstvo podjetja računovodstvo »preseli iz hiše«, so (Kovač, 1996, str. 332):

- ker se sami s tem ne nameravajo ali ne znajo ukvarjati,
- ker so se tem razbremenili velikih skrbi, saj bo računovodski servis naredil vse, kar velevalo zakoni, in
- ker ne vidijo večje koristi računovodstva pri vodenju podjetja ali je ne poznajo.

Razmerje med naročnikom in računovodskim servisom se ureja s pogodbo o opravljanju računovodskih storitev¹¹, v kateri se natančno opredelijo medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti. Prava izbira računovodskega servisa lahko zelo pomaga k hitrejšemu razvoju podjetja, saj lahko vodstvo na podlagi kakovostnih in pravočasnih računovodskih informacij hitreje sprejema pravilne poslovne odločitve, ki so pogosto življenjskega pomena za obstanek in razvoj podjetja (Macarol, 2001a, str. 27).

---

⁹ Iz ankete, ki jo je v okviru samostojne raziskave opravil Branko Mayr in v kateri je sodelovalo 827 malih podjetij, izhaja, da ima 41,5 % malih podjetij organizirano lastno računovodstvo, preostalih 58,5 % jih uporablja storitve računovodskih servisov (Macarol, 2001a, str. 32). Na ta način v slednjih podjetjih ločujejo računovodski podsistem od celotnega poslovnega sistema, s čimer izgubljajo stik s podatki in informacijami, ki bi jih potrebovali za odločanje.

¹⁰ Dosedanje raziskave dejavnosti računovodskih servisov kažejo, da med storitvami povprečnega slovenskega računovodskega servisa prevladujejo storitve knjigovodske narave (knjigovodenje zaposluje 63 % celotnih delovnih aktivnosti), zato nekateri dvomijo, ali so naši računovodski servisi sploh (dovolj) računovodski oziroma ali morda ne bi bilo bolje, če bi jih označili kar za knjigovodske (Horvat, 2003, str. 28).

¹¹ O vsebini tovrstne pogodbe glej: Vehar, 1998, str. 180-193.

Računovodski servisi praviloma opravljajo računovodske storitve za naročnike na sedežu servisa, lahko pa se dogovorijo z naročniki, da bodo pretežni del storitev opravili pri njih¹².

Računovodski servisi in njihovi naročniki imajo dva temeljna problema, povezana z računovodskimi storitvami. Računovodski servisi ne znajo tržiti teh storitev, naročniki pa jih niso pripravljene plačati, če menijo, da ima korist od njih samo država (Macarol, 2001a, str. 27)¹³.

2 PRAVNA IN STROKOVNA UREDITEV RAČUNOVODSTVA MALIH PODJETIJ V SLOVENIJI

V Sloveniji je osnovni pravni in strokovni okvir za računovodstvo opredeljen predvsem v:

- Zakonu o gospodarskih družbah in
- Slovenskih računovodskih standardih.

Poleg navedenih predpisov srečamo v podjetjih tudi različne notranje predpise, med katerimi je najpomembnejši predpis o računovodenju v podjetju, običajno poimenovan Pravilnik o računovodstvu.

V nadaljevanju podrobneje predstavljam vsakega izmed njih.

2.1 Zakon o gospodarskih družbah

2.1.1 Splošno o Zakonu o gospodarskih družbah

Zakon o gospodarskih družbah ureja statusna korporacijskoppravna vprašanja pri ustanavljanju in poslovanju gospodarskih družb, ki so opredeljene kot pravne osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost (ZGD, 2002, str.15).

---

¹² Takšen način je racionalen pri tistih naročnikih, ki imajo organizirano lastno knjigovodstvo (vnos podatkov na sedežu naročnika) in potrebujejo le nadzor nad pravilnostjo knjiženja in sestavitve obračunov DDV, računovodskih izkazov ter davčnih napovedi in obračunov (Macarol, 2001a, str. 32).

¹³ Dejstvo je, da lahko še tako dober računovodski servis naročnikom prodaja le tiste storitve, ki jih ti potrebujejo in so jih tudi pripravljene plačati. Tako bi moral biti poslovni in moralni interes vodje računovodskega servisa, da naročnike izčrpno seznani z možnostjo koristne uporabe računovodskih informacij pri vodenju podjetja. Šele, ko bo naročnik prepričan, da so storitve, ki mu jih prodaja računovodski servis koristne, potrebne in kakovostno opravljene, bo zadovoljen in jih bo tudi plačal (Macarol, 2001a, str. 29).

Vsebinsko je razdeljen na dva dela. V prvem delu zakona so skupne določbe za vse družbe; v osmih poglavjih je normirano vprašanje pravne osebnosti, firmskega prava, sedeža, zastopanja, poslovne skrivnosti in prepovedi konkurence, sodnega registra, poslovnih knjig in letnega poročila ter samostojnega podjetnika. V drugem delu je v enajstih poglavjih opredeljenih šest oblik gospodarskih družb, povezane družbe, gospodarsko interesno združenje, statusno preoblikovanje in režim tujih podjetij v Sloveniji, vsebuje pa tudi posebno določilo o invalidskem podjetju (ZGD, 2002, str. 16).

Odločitev o tem, kako bo organizirano računovodstvo podjetij in samostojnih podjetnikov, ZGD prepušča njim samim. Zakonski okvir je predviden le na področju vodenja poslovnih knjig in izdelave letnega poročila, ki ga obravnava sedmo poglavje prvega dela, z naslovom Poslovne knjige in letno poročilo.

V nadaljevanju predstavljam pomembnejše določbe ZGD, ki se nanašajo na poslovanje majhnih družb, kot jih opredeljuje 52. člen omenjenega zakona (kriteriji so predstavljeni v poglavju 1.1).

2.1.2 Pomembnejše določbe Zakona o gospodarskih družbah, ki urejajo poslovanje majhnih družb

ZGD v 51. členu zavezuje vse družbe, ne glede na velikost (in tudi srednje in velike samostojne podjetnike)¹⁴, k vodenju poslovnih knjig na podlagi verodostojnih knjigovodskih listin po sistemu dvostavnega knjigovodstva¹⁵, ob upoštevanju računovodskih standardov. Samostojni podjetniki lahko ob izpolnitvi določenih pogojev¹⁶ uporabljajo enostavno knjigovodstvo, vendar morajo vsako leto do 31.12. tekočega leta pisno obvestiti pristojni davčni organ o izbranem načinu vodenja poslovnih knjig v prihodnjem koledarskem letu¹⁷.

Zakon nalaga vsem družbam (in vsem samostojnim podjetnikom) sestavljanje letnega poročila (56. člen), ki mora izkazovati resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida, obsega pa:

---

¹⁴ Za velike in srednje samostojne podjetnike veljajo glede računovodenja enake zahteve kot za majhne družbe, majhni samostojni podjetniki pa morajo upoštevati le splošna pravila o računovodenju, pravila o javni objavi letnih poročil, pravila o členitvi bilance stanja in izkaza poslovnega izida ter pravila o vrednotenju postavk.

¹⁵ Gre za razvito obliko knjigovodstva, pri kateri v poslovnih knjigah (povezano) spremljamo stanja in spremembe vseh gospodarskih kategorij tako, da se pri vsakem poslovnem dogodku spremenita vsaj dve gospodarski kategoriji (Korošec, 2002, str. 6).

¹⁶ Samostojni podjetnik ne sme preseči dveh od naslednjih treh meril (74. člen) (ZGD, 2002, str. 412):

- povprečno število zaposlenih ne presega 3,
- letni prihodki so nižji od 10,000.000 tolarjev,
- povprečna vrednost aktive v obračunskem letu (izračunana kot polovica seštevka vrednosti aktive na prvi in zadnji dan obračunskega leta) ne presega 6,000.000 tolarjev.

¹⁷ ZGD s 1.1.2005 ukinja možnost uporabe enostavnega knjigovodstva. Tako bodo morali od leta 2005 dalje vsi samostojni podjetniki voditi poslovne knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva. Nekateri imajo pomisleke glede obvezne uvedbe dvostavnega knjigovodstva tudi za majhne samostojne podjetnike. Tako npr. Božena Macarol ugotavlja, da gre pri tem za (nov) poskus kontroliranja prelivanja denarnih sredstev iz »podjetja« samostojnega podjetnika (Macarol, 2001, str. 10).

- temeljne računovodske izkaze in prilogo s pojasnili k njim ter
- poslovno poročilo.

Temeljna računovodska izkaza, ki poleg priloge s pojasnili k izkazom predstavljata minimalni obseg letnega poročila vsake družbe (in tudi srednjega in velikega samostojnega podjetnika)¹⁸, sta po novem zakonu le bilanca stanja in izkaz poslovnega izida. Dodatno morajo velike in srednje družbe ter tiste majhne družbe, z vrednostnimi papirji katerih se trguje na organiziranem trgu, kakor tudi tiste, ki so vključene v konsolidirane računovodske izkaze, pripraviti tudi izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala, pri teh družbah se šteje kot sestavni del letnega poročila tudi poslovno poročilo¹⁹. Za pravilnost računovodskih izkazov in poslovnih poročil odgovarja uprava družbe.

ZGD natančno določa členitev bilance stanja (61. člen) in izkaza poslovnega izida (62. člen) ter vsebino priloge k izkazom (65. člen), ki jih, skupaj s stroki bolj razumljivimi nazivi, predstavljam v tretjem poglavju, na tem mestu pa navajam le splošna pravila o členitvi izkazov (58. člen) (ZGD, 2002, str. 308-310):

- v izkazih ni dovoljeno pobotati posameznih aktivnih postavk s posameznimi pasivnimi postavkami oziroma posameznih postavk prihodkov s posameznimi postavkami odhodkov,
- v bilancah stanja in izkazih poslovnega izida za zaporedna poslovna leta je treba uporabljati enak način členitve postavk; način členitve postavk je dovoljeno spreminjati le izjemoma, pri čemer je treba v prilogi k izkazom opozoriti na to okoliščino in pojasniti razloge za spremembo načina členitve postavk,
- v bilanci stanja oziroma izkazu poslovnega izida morajo biti postavke prikazane ločeno in v enakem zaporedju, kot je določeno v določbah zakona; nadaljnja členitev postavk je dovoljena, prav tako je dovoljeno dodati nove postavke, vendar le, če se po vsebini ne prekrivajo s predpisanimi postavkami,
- način členitve, nomenklature in poimenovanje postavk v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida je dovoljeno prilagoditi posebnim značilnostim dejavnosti družbe, pri čemer določijo posebna pravila za prilagoditev Slovenski računovodski standardi,
- postavke v bilanci stanja oziroma izkazu poslovnega izida se lahko združijo, a le, če je njihova vrednost nepomembna ali če se s tem doseže boljša preglednost,

¹⁸ To ne velja tudi za majhnega samostojnega podjetnika. Njegovo letno poročilo sestavljata le bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, ne pa tudi priloga s pojasnili k izkazom.

¹⁹ V poslovnem poročilu mora biti opravljen najmanj pošten prikaz razvoja poslovanja in položaja družbe, prikazani pa morajo biti tudi (66. člen) (ZGD, 2002, str. 402-403):

- pomembni poslovni dogodki, ki so nastopili po koncu poslovnega leta,
- pričakovan razvoj družbe,
- aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja,
- podružnice družbe in
- aktivnosti podružnic družbe v tujini.

- v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida je treba pri vsaki postavki navesti tudi vrednost te postavke v preteklem letu; če te vrednosti niso primerljive, je treba vrednosti postavke preteklega leta ustrezno prilagoditi in to tudi prikazati v prilogi k izkazu z ustreznimi pojasnili,
- v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida ni treba prikazati tistih postavk, katerih vrednost je enaka nič, razen če je to potrebno zaradi primerjave z vrednostjo teh postavk v preteklem letu.

Obveznost revidiranja letnega poročila (54. člen) je določena samo za družbe (in ne tudi za samostojne podjetnike, ne glede na velikost), ki ustrezajo merilom za velike in srednje družbe ter za majhne družbe, z vrednostnimi papirji katerih se trguje na organiziranem trgu ali ki so vključene v skupino podjetij, za katero se sestavlja konsolidirane računovodske izkaze. Posebni zakoni uvrščajo mednje tudi druge organizacije. Tako so na primer k revidiranju letnih poročil zavezane vse banke in zavarovalnice, ne glede na velikost (ZGD, 2002, str. 287)²⁰. Tudi ostale majhne družbe se lahko iz različnih vzrokov (za vnaprej določen namen)²¹ odločijo za revizijo ali reviziji sorodne storitve²².

Letno poročilo vseh družb (in vseh samostojnih podjetnikov) je potrebno zaradi javne objave predložiti organizaciji, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov²³, roki za oddajo poročil pa so različni. Za majhne družbe, z vrednostnimi papirji katerih se ne trguje na organiziranem trgu, in za vse samostojne podjetnike znaša omenjeni rok tri mesece po koncu poslovnega leta (55. člen)²⁴.

Kot lahko opazimo, ureja ZGD zgolj osnovne značilnosti računovodstva gospodarskih družb predvsem z ozirom na potrebe zunanjih uporabnikov zgoščenih računovodskih informacij o njihovem poslovanju. Poleg tega se dotika le ene sestavine računovodstva, to je knjigovodstva

²⁰ Čeprav vsebujejo Mednarodni standardi revidiranja temeljna načela in bistvene postopke skupaj z ustreznimi napotki, ki veljajo za revizijo računovodskih izkazov katere koli organizacije, ne glede na njeno velikost, pravno obliko, lastništvo, poslovodski ustroj ali naravo njenega delovanja, Mednarodni odbor za pravila revidiranja priznava (Stališče 1005 – Posebne rešitve pri reviziji malih organizacij), da povzročajo male organizacije vrsto posebnih revizijskih obravnav, zato podaja posebne napotke na področjih dokumentacije, povezanih strank, ravnateljskih predstavitev ipd., ki dopolnjujejo (in ne nadomeščajo) napotke ustreznih Mednarodnih standardov revidiranja (Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju, 1997, str. 4).

²¹ Razlogi za to so različni: nekatera podjetja se želijo prepričati, da je njihovo računovodsko evidentiranje in poročanje pravilno ter ustrezno oziroma želijo izboljšati informacije v računovodskih poročilih, druga potrebujejo revizorjevo poročilo, ker ga zahtevajo njihovi lastniki, upniki oziroma posojilodajalci ali drugi poslovni partnerji. Rezultati ankete o uporabi revizije v malih podjetjih (Koželj, 2002, str. 23) kažejo, da je revizijske storitve do sedaj uporabilo 5,5 % anketiranih podjetij, nadaljnjih 14 % pa namerava te storitve uporabiti v prihodnosti.

²² Na Hrvaškem so tudi mala podjetja zavezana k revidiranju letnih izkazov vsaka tri leta, vendar pri tem ne gre za revizijo, temveč za preiskovanje sorodno storitev (Vitezić, 1995, str. 27). Revidiranju sorodni storitvi sta poleg preiskovanja računovodskih izkazov še opravljenje dogovorjenih postopkov in paberkovanje (Koletnik, 2002, str. 5). O uporabnosti teh storitev v malih podjetjih glej: Koželj, 2002, str. 15-21.

²³ V Sloveniji je to Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (odslej AJPES).

²⁴ Če zasebnik ni samostojni podjetnik (npr. odvetnik, notar, zdravnik s koncesijo ipd.), ne oddaja ničesar na AJPES.

oziroma tiste najstarejše sestavine računovodstva, ki spremlja in proučuje uresničena stanja in spremembe denarnovrednostnih gospodarskih kategorij (Korošec, 2002, str. 6).

2.1.3 Povezava med Zakonom o gospodarskih družbah in Slovenskimi računovodskimi standardi

Spremenjeni ZGD je pri pripravi upošteval, da je zakon relativno okoren pravni instrument, ki zaradi narave zakonodajnega postopka ne omogoča hitrejšega prilagajanja novim pravilom o računovodenju, ki nastajajo kot odraz novih spoznanj računovodske stroke, zato je za določitev podrobnejših pravil o računovodenju po osmem odstavku 51. člena pooblastil Slovenski inštitut za revizijo, da ta pravila določi s Slovenskimi računovodskimi standardi. To so zlasti:

- pravila o vsebini in členitvi izkaza finančnega izida in izkaza gibanja kapitala,
- podrobnejša pravila o vrednotenju računovodskih postavk,
- pravila o vsebini posameznih postavk v računovodskih izkazih, pojasnilih teh postavk v prilogi k izkazom in dodatnih razkritjih v prilogi k izkazom,
- podrobnejša pravila v zvezi s konsolidacijo in
- prilagoditev načina členitve, nomenklature in poimenovanja postavk posebnim značilnostim določenih dejavnosti, npr. dejavnosti bank oziroma zavarovalnic.

2.2 Slovenski računovodski standardi

2.2.1 Splošno o Slovenskih računovodskih standardih

Slovenski računovodski standardi so obvezna pravila o strokovnem ravnanju na področju računovodenja, ki zakonsko določena temeljna pravila in zahteve računovodenja podrobneje razčlenjujejo, pojasnjujejo in določajo način njihove uporabe. Temeljna predpisa, ki dajeta pooblastilo za sprejemanje pravil o računovodenju s SRS Slovenskemu inštitutu za revizijo, sta Zakon o gospodarskih družbah in Zakon o revidiranju. Slovenski inštitut za revizijo jih sprejema v soglasju z ministrom, pristojnim za finance, ta pa mora pred odločitvijo o soglasju pridobiti mnenje Gospodarske zbornice Slovenije, Obrtne zbornice Slovenije in Agencije za trg vrednostnih papirjev²⁵.

SRS so izvirna združitev domače računovodske teorije z mednarodnimi zahtevami, zlasti Mednarodnimi računovodskimi standardi (odslej tudi MRS) in smernicami Evropske zveze, nanje pa vpliva tudi razvoj v drugih državah, ki upošteva prevladujoča mednarodna strokovna dognanja (SRS, 2003, str. 7). Namenjeni so predvsem računovodstvu gospodarskih družb, uporabljajo pa jih, v okviru svojih potreb, tudi druga podjetja. Prav tako so koristni zavodom,

---

²⁵ Pred tem so se standardi sprejemali povsem avtonomno.

drugim pravnim osebam in državnim organom v obsegu, ki bo po predpisih predviden. SRS dajejo tudi koristno podlago za rešitve v davčni zakonodaji.

Slovenske računovodske zamisli so bile najvidnejše predstavljene že pred več kot tridesetimi leti v tedanjem Kodeksu računovodskih načel (oblikovan in sprejet je bil v letu 1972), do danes pa je bil že večkrat dopolnjen, zadnjikrat leta 1995 (Turk, 2002, str. 6). Računovodska načela, zajeta v kodeksu, obravnavajo pojmovanje računovodenja, obdelujejo njegove temeljne značilnosti in so podlaga za računovodske usmeritve v zvezi z vsebino in merjenjem gospodarskih kategorij ter njihovim računovodskim izkazovanjem in pojasnjevanjem, računovodski standardi pa podrobneje obdelujejo računovodska načela glede metod zajemanja in obdelovanja računovodskih podatkov, oblikovanja računovodskih informacij ter predstavljanja in hrambe računovodskih podatkov in informacij (SRS, 2003, str. 7).

V nasprotju z mednarodnimi so domači računovodski standardi obvezni za vse organizacije, ne le za tiste, ki imajo svoje vrednostne papirje na borzah; prav tako obravnavajo celotno računovodenje (knjigovodstvo, računovodsko predračunavanje, računovodsko nadziranje in računovodsko proučevanje) in ne samo tistih njegovih delov, ki jih je bilo treba nujno poenotiti zaradi različnih mednarodnih rešitev. Uporabljajo se ne le za zadovoljevanje zunanjih, temveč tudi notranjih poslovnih potreb organizacije, pri čemer niso le preprost prepis mednarodnih spoznanj²⁶, temveč konkretizirajo slovenske računovodske zamisli na podlagi novejšega razvoja v svetu (Turk, 2002, str. 5-6). Posamezen slovenski računovodski standard je lahko povezan z več mednarodnimi računovodskimi standardi in smernicami Evropske zveze, posamezen mednarodni računovodski standard ali posamezna smernica Evropske zveze pa upoštevan/-a v več slovenskih računovodskih standardih. Za nekatera področja, ki jih urejajo SRS, ni ustreznih MRS, saj SRS temeljijo na domačem Kodeksu računovodskih načel in je zato v njih zajeto področje precej širše od področja, ki ga zdaj obravnavajo MRS (SRS, 2003, str. 7-9).

SRS sestavljajo splošni in posebni računovodski standardi. Splošnih računovodskih standardov je trideset, njihov vrstni red pa izhaja iz zaporedja, po katerem so obravnavana računovodska načela v kodeksu²⁷. Splošni računovodski standardi veljajo za vsa podjetja in, z izjemo SRS 24 in SRS 25, ne ločijo podjetij glede velikosti, jih je pa možno v različno velikih podjetjih uresničevati različno. V nasprotju z njimi veljajo posebni računovodski standardi (od SRS 31 naprej) le za posamezne vrste organizacij ali pa so namenjeni posebnostim računovodenja v primerih, ko niso upoštevane temeljne računovodske predpostavke, na

---

²⁶ Za Slovenijo velja, da se določbe v MRS, za razliko od nekaterih držav, npr. Estonije, Cipra, Hrvaške, Makedonije, Srbije in Črne gore idr., ne štejejo kot določbe v SRS neposredno, temveč se, do vključitve le-teh v SRS, štejejo kot informacija o strokovnih dosežkih.

²⁷ Več o povezavah med računovodskimi načeli in posameznimi standardi (tudi z v uvodu k SRS navedenimi temeljnimi računovodskimi predpostavkami in kakovostnimi značilnostmi računovodenja) glej: Turk, 2002, str. 6-14.

katerih so zasnovani splošni slovenski računovodski standardi. Trenutno jih je deset, njihov seznam pa se nenehno dopolnjuje²⁸.

2.2.2 Pomembnejše določbe Slovenskih računovodskih standardov

Standardi že uvodoma opredeljujejo temeljne računovodske predpostavke in kakovostne značilnosti računovodskih izkazov²⁹ ter s tem celotnega računovodenja.

Temeljne računovodske predpostavke so upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov, upoštevanje časovne neomejenosti delovanja ter upoštevanje resnične in poštene predstavitev postavk v računovodskih izkazih. Prva predpostavka pomeni, da se poslovni dogodki pripoznajo, ko se pojavijo in ne šele ob plačilu. Druga predpostavka pomeni, da je treba računovodske izkaze sestavljati, kot da bo podjetje nadaljevalo poslovanje v dogledni prihodnosti in kot da nima niti namena niti potrebe, da bi ga povsem ustavilo ali pomembno skrčilo. Tretja predpostavka pomeni, da je treba sestavljati računovodske izkaze, ki resnično in pošteno prikazujejo spremembe posamičnih cen in vrednosti evra, saj so te spremembe v sodobnem gospodarstvu neizogibne, splošni SRS pa ne upoštevajo hiperinflacije.

Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov so predvsem razumljivost, ustreznost, zanesljivost in primerljivost. Če so računovodski izkazi razumljivi, lahko uporabniki razumejo postavke v njih in tudi pomen kontov ter knjižb. Ustrezne postavke v računovodskih izkazih imajo ne le zaželene, potrebne in koristne lastnosti, temveč tudi konti in knjižbe na njih ustrezajo določenemu namenu in pravilom. Na ustreznost postavk vplivata njihova vrsta in pomembnost. Postavke v računovodskih izkazih so zanesljive, če ne vsebujejo pomembnih napak in pristranskih stališč ter zvesto predstavljajo tisto, o čemer trdijo, da predstavljajo, ali za kar se lahko upravičeno domneva, da predstavljajo, in tudi, da so konti in knjižbe na njih popolni in zanesljivi. Zanesljivost obsega še zahteve po previdnosti in po dajanju prednosti vsebini pred obliko. Postavke v računovodskih izkazih so primerljive, ko ne omogočajo le primerjave postavke v računovodskih izkazih istega podjetja za različna leta ali postavke v računovodskih izkazih različnih podjetij, temveč tudi kontov in knjižb na njih, tako v posameznem podjetju kot v različnih podjetjih.

Standardi nadalje določajo kriterije za pripoznavanje, merjenje in prevrednotovanje gospodarskih kategorij, po katerih se (SRS, 2003, str. 14):

---

²⁸ Med njimi je tudi SRS 39 – Računovodske rešitve pri malih samostojnih podjetnikih posameznikih, ki je nadomestil Pravilnik o vodenju poslovnih knjig in izdelavi letnega poročila za samostojnega podjetnika posameznika, ki je bil v rabi do vključno leta 2002. SRS 39 določa način vodenja poslovnih knjig in sestavljanja računovodskih izkazov malih samostojnih podjetnikov in ostalih zasebnikov (npr. notarjev, odvetnikov ipd.) s predpisanimi izjemami.

²⁹ Če primerjamo navedene temeljne računovodske predpostavke in kakovostne značilnosti računovodskih izkazov s splošnimi pravili vrednotenja, ki jih poudarja ZGD, lahko ugotovimo, da je ZGD dejansko združil omenjene zahteve v 63. členu.

- sredstvo pripozna, če je verjetno, da se bodo v prihodnosti zaradi njega povečale gospodarske koristi in če ima ceno ali vrednost, ki jo je mogoče zanesljivo izmeriti,
- dolg pripozna, če je verjetno, da se bodo zaradi njegove poravnave sredstva, ki omogočajo gospodarske koristi, zmanjšala, in da je mogoče znesek za njegovo poravnavo zanesljivo izmeriti,
- prihodki pripoznajo, če je povečanje prihodnjih gospodarskih koristi, ki je povezano s povečanjem posameznega sredstva ali z zmanjšanjem posameznega dolga, mogoče zanesljivo izmeriti,
- odhodki pripoznajo, če je zmanjšanje prihodnjih gospodarskih koristi, ki je povezano z zmanjšanjem posameznega sredstva ali s povečanjem posameznega dolga, mogoče zanesljivo izmeriti, in
- kapital pripozna v obliki finančnega pojmovanja kapitala, po katerem se čisti dobiček doseže samo takrat, ko je denarno izraženi znesek sredstev na koncu obračunskega obdobja po odbitku dolgov in po odštetu vseh izplačil kapitala lastnikom oziroma po prištetu vseh novih vplačil v kapital v obračunskem obdobju večji od denarno izražene zneska sredstev po odbitku dolgov na začetku obračunskega obdobja.

Merjenje je ugotavljanje denarno izraženih velikosti, v katerih se pripoznajo gospodarske kategorije. Najpomembnejše podlage za merjenje gospodarskih kategorij so:

- izvorna vrednost, ki predstavlja vrednost, po kateri je bila stvar oziroma dolg nabavljen,
- dnevna vrednost, ki predstavlja znesek plačane gotovine ali gotovinskih ustreznih, ki bi jih bilo treba plačati, če bi v sedanosti kupili isto ali istovrstno sredstvo, dolgove pa je treba obravnavati po nediskontirani vrednosti zneskov gotovine ali gotovinskih ustreznih, ki bi bili potrebni, da bi jih sproti poravnali,
- iztržljiva vrednost, ki predstavlja zneske gotovine ali gotovinskih ustreznih, ki bi jih bilo mogoče v sedanosti prejeti s prodajo sredstev, in
- sedanja vrednost, ki predstavlja sedanjo diskontirano vrednost prihodnjih čistih denarnih ustreznih.

Prevrednotenje je sprememba prvotno izkazane vrednosti gospodarske kategorije po začetnem pripoznanju in je lahko posledica spremembe kupne moči domače valute, merjene v evrih (splošno prevrednotenje), ali sprememb cen gospodarskih kategorij (posebno prevrednotenje). Splošno prevrednotenje se opravi le pri kapitalu in le, če je bila rast tečaja evra do tolarja v predhodnem letu enaka ali večja od 5,5 %. Posebno prevrednotenje se opravi bodisi zaradi okrepitve sredstev, ki poveča njihovo do tedaj izkazano vrednost, bodisi zaradi oslabitve sredstev, ki zmanjša njihovo do tedaj izkazano vrednost. Upoštevanje oslabitve sredstev je obvezno, upoštevanje okrepitve sredstev pa dopustno. Posebno prevrednotenje se opravi tudi pri dolgovih. Okrepitev dolgov se opravi zaradi povečanja pričakovanega odtoka gospodarskih koristi zaradi povečanja njihove knjigovodske vrednosti, oslabitev pa zaradi zmanjšanja pričakovanega odtoka gospodarskih koristi zaradi zmanjšanja njihove knjigovodske vrednosti. Upoštevanje okrepitve dolgov je obvezno, upoštevanje oslabitve dolgov pa dopustno.

2.3 Pravilnik o računovodstvu

Podjetja imajo praviloma izbrane računovodske rešitve, ki jih različni predpisi omogočajo, zapisane v notranjih predpisih. Možno je pripraviti poseben pravilnik o zunanjem računovodstvu, poseben pravilnik o notranjem računovodstvu ali enoten pravilnik, v katerem podjetje opredeli vse funkcije računovodstva za pripravljanje informacij, tako za zunanje kot za notranje potrebe.

Podjetje lahko notranji predpis, običajno poimenovan Pravilnik o računovodstvu³⁰, uredi tako, da vanj neposredno vključi tudi določbe, ki so že zapisane v drugih notranjih (npr. v Pravilniku o podjetniškem načrtovanju, Pravilniku o popisu ipd.) in zunanjih predpisih (npr. v Zakonu o gospodarskih družbah, Slovenskih računovodskih standardih ipd.). Prednost takšne ureditve je, da je pravilnik zaokrožen in ni treba proučevati še drugih predpisov, slabost pa je, poleg večjega obsega, zlasti ta, da moramo ob spremembah predpisov, ki smo jih neposredno vključili v pravilnik, spreminjati tudi slednjega (Vezjak, 2002, str. 8).

Iz raziskave o razvitosti računovodstva v slovenskih podjetjih, ki sta jo v letu 2002 izvedla Slovenski inštitut za revizijo in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, izhaja, da 12 % podjetij, ki sama vodijo računovodstvo, nima računovodskih usmeritev, določenih s Pravilnikom o računovodstvu, če pa jim računovodstvo vodi računovodski servis, v kar 40 % ta problematika ni urejena z ustreznimi pravilniki (Odar et al., 2003, str. 42-43).

3 POSEBNOSTI RAČUNOVODSTVA MALIH PODJETIJ

Temeljna računovodska izkaza, ki sta obvezna pri vseh podjetjih, sta po novem ZGD le bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, medtem ko sta izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala obvezna le pri velikih in srednjih podjetjih ter pri tistih malih podjetjih, z vrednostnimi papirji katerih se trguje na organiziranem trgu, kakor tudi tistih, ki so vključena v konsolidirane računovodske izkaze³¹. Za vsa podjetja je obvezna sestavina letnega poročila tudi priloga s pojasnili k izkazu, podjetja, ki so zavezana k reviziji, pa morajo dodatno pripraviti še poslovno poročilo.

V nadaljevanju podrobneje predstavljam posamezne sestavine letnega poročila malega podjetja, torej bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in prilogo s pojasnili k izkazu.

---

³⁰ Za primer tovrstnega pravilnika glej: Vezjak, 2002, str. 7-38.

³¹ Tako kot vsa podjetja sestavljajo tudi vsi samostojni podjetniki bilanco stanja in izkaz poslovnega izida za poslovne potrebe. Veliki in srednji samostojni podjetniki pri tem upoštevajo SRS 24 in SRS 25, ki obravnavata omenjena računovodska izkaza, pri postavki kapital pa upoštevajo smiselno prilagoditev v skladu z določbami SRS 39 (Zupančič, 2004, str. 389), ki sicer podrobneje opredeljuje razčlenitev bilance stanja (39.2) in izkaza poslovnega izida (39.5) za male samostojne podjetnike.

3.1 Bilanca stanja

3.1.1 Splošno o bilanci stanja

Izkaz stanja (bilanca stanja) je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov na koncu poslovnega leta ali medletnega obdobja, za katero se sestavlja (gre torej za statičen računovodski izkaz). Sestavi se za splošne ali posebne namene za potrebe zunanjega, lahko pa tudi notranjega računovodskega poročanja. Od njegove vrste in narave podjetja sta odvisna obseg in razčlenitev postavk v njem. Izkaz stanja ima lahko obliko dvostranske uravnotežene bilance stanja ali zaporednega stopenjskega izkaza stanja (SRS, 2003, str. 167). Izkaz stanja je v SRS 24 predstavljen v dvostranski (bilančni) obliki.

3.1.2 Oblika bilance stanja

Bilanca stanja je pri malem podjetju razčlenjena v skladu z zahtevami 61. člena ZGD, dopolnjena z nekaterimi dodatnimi postavkami in delno z določnejšimi, uveljavljenimi krajšimi strokovnimi izrazi, uporabljenimi v kontnem načrtu. Mala podjetja lahko razčlenijo svojo bilanco stanja zgolj na naslednje postavke (SRS 24.9) (SRS, 2003, str. 172):

SREDSTVA

A. Stalna sredstva

I. Neopredmetena dolgoročna sredstva

1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja
2. Druga neopredmetena dolgoročna sredstva

II. Opredmetena osnovna sredstva

III. Dolgoročne finančne naložbe

B. Gibljava sredstva

I. Zaloge

II. Poslovne terjatve

- a) Dolgoročne poslovne terjatve
- b) Kratkoročne poslovne terjatve

III. Kratkoročne finančne naložbe

IV. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina

C. Aktivne časovne razmejitve

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

A. Kapital

I. Vpoklicani kapital

1. Osnovni kapital
2. Nevpoklicani kapital

II. Kapitalske rezerve

III. Rezerve iz dobička

IV. Preneseni čisti poslovni izid

V. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja

VI. Prevrednotovalni popravki kapitala

1. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala

B. Rezervacije

C. Finančne in poslovne obveznosti

- a) Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti
- b) Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti

D. Pasivne časovne razmejitve

Sledi kratek komentar posameznih postavk v bilanci stanja.

Med neopredmetena dolgoročna sredstva sodijo naložbe v pridobljene dolgoročne pravice do industrijske lastnine (kot so koncesije, patenti, licence, blagovne znamke in podobne pravice), dolgoročno odloženi stroški (organizacijski stroški, stroški razvijanja in podobni dolgoročno odloženi stroški) in naložbe v dobro ime prevzetega podjetja. V bilanci stanja so neopredmetena dolgoročna sredstva dopolnjena še s predujmi za ta sredstva, ki jih v računovodskih razvidih sicer izkazujemo kot terjatve. SRS 24 določa, da morajo vsa podjetja, ne glede na velikost, v bilanci stanja ločeno izkazovati dolgoročno odložene stroške poslovanja, mala podjetja pa lahko ostale kategorije izkazujejo v skupnem znesku pod postavko druga neopredmetena dolgoročna sredstva.

Opredmetena osnovna sredstva sestavljajo zemljišča, zgradbe, proizvodjalna in druga oprema, osnovna čreda ter večletni nasadi. Opredmeteno osnovno sredstvo, katerega posamična vrednost ne presega tolarske vrednosti 500 evrov, se lahko izkazuje skupinsko kot drobní inventar. Kot sestavni del opredmetenih osnovnih sredstev je treba šteti tudi pripadajoče nadomestne dele večjih vrednosti in opredmetena osnovna sredstva, pridobljena na podlagi finančnega najema (sredstva dana v finančni najem se štejejo kot dolgoročne finančne naložbe). V bilanci stanja so opredmetena osnovna sredstva dopolnjena še s predujmi za ta sredstva, ki jih v računovodskih razvidih izkazujemo kot terjatve. Pri malih podjetjih se v bilanci stanja izkazuje le neodpisana vrednost vseh kategorij opredmetenih osnovnih sredstev skupaj, srednja in velika pa morajo posamezne kategorije teh sredstev izkazovati ločeno.

Neopredmetena dolgoročna sredstva in opredmetena osnovna sredstva (razen zemljišča) mora podjetje amortizirati. Podjetje samostojno določi metodo amortiziranja (enakomerno, padajoče in rastoče časovno amortiziranje ter uporabnostno (funkcionalno) amortiziranje), amortizacijsko osnovo kot razliko med nabavno vrednostjo in ocenjeno preostalo vrednostjo, če je ta pomembna, amortizacijsko stopnjo na podlagi najkrajše izmed dob koristnosti (razen dobrega imena, ki se praviloma amortizira v petih letih), odvisnih od pričakovanega fizičnega izrabljanja, tehničnega staranja, gospodarskega staranja ali pričakovanih zakonskih in drugih omejitev uporabe, ter način razdelitve amortizacije na obdobja znotraj leta. Vsa sredstva je potrebno amortizirati posamično (razen drobnega inventarja, ki se lahko amortizira skupinsko), obstaja pa razlika glede pričetka amortiziranja. Tako se neopredmetena dolgoročna sredstva pričneje amortizirati, ko so na voljo za uporabo, opredmetena osnovna sredstva pa s prvim dnevom naslednjega meseca po pričetku uporabe sredstva.

Dolgoročne finančne naložbe so finančne naložbe, ki naj bi se obdržale več kot leto dni in ki niso namenjene trgovanju, pač pa naj bi podjetje z donosi, ki izhajajo iz njih, dolgoročno povečevalo svoje finančne prihodke. Dolgoročne finančne naložbe so večinoma naložbe v kapital drugih podjetij ali v finančne dolgove drugih podjetij, države, območja in občine ali drugih izdajateljev, pojavljajo se tudi kot finančna sredstva drugačne dolgoročne narave, ki niso vezana na proizvodnjo in opravljanje storitev v proučevanem podjetju. Mednje sodijo tudi finančni instrumenti, ki so povezani z dolgoročnimi finančnimi naložbami, in kot posebne vrste še dolgoročne naložbe v odkupljene lastne delnice in lastne deleže, za katere mora imeti podjetje na pasivni strani bilance stanja oblikovane ustrezne rezerve, ter naložbene nepremičnine in premičnine. Tisti del dolgoročnih finančnih naložb, ki zapade v plačilo najkasneje v letu dni od datuma bilance stanja, je treba v bilanci stanja izkazati med kratkoročnimi finančnimi naložbami, katerih členitev je podobna kot pri dolgoročnih, so pa kratkoročne finančne naložbe namenjene trgovanju. Mala podjetja lahko v skladu s SRS 24.9 razčlenijo svojo bilanco stanja tako, da vpišejo vanjo (ločeno) le podatka o celotnih dolgoročnih in celotnih kratkoročnih finančnih naložbah.

Zaloge sestavljajo zaloge materiala (količine v skladišču, dodelavi in predelavi ali na poti od dobavitelja, če jih je kupec pri njem že prevzel, lahko tudi drobni inventar z dobo koristnosti do leta dni, kot tisti z dobo koristnosti daljšo od leta dni, če njegova posamična nabavna cena ne presega tolarske vrednosti 100 evrov), zaloge v postopku proizvodnje (nedokončana proizvodnja (tudi opravljene, a od naročnika še ne prevzete storitve) in polproizvodi) in zaloge, namenjene prodaji (dokončani proizvodi (tudi živina za prodajo) in trgovsko blago (tudi količine na poti od dobavitelja, če jih je kupec pri njem že prevzel)). V bilanci stanja so zaloge dopolnjene še s predujmi za material in trgovsko blago, ki jih v računovodskih razvidih izkazujemo kot terjatve. Mala podjetja lahko razčlenijo svojo bilanco stanja tako, da vpišejo vanjo le podatek o celotnih zalogah.

Poslovne terjatve zajemajo terjatve v zvezi s prodanimi proizvodi, trgovskim blagom in opravljenimi storitvami, terjatve v zvezi s prodanimi opredmetenimi osnovnimi sredstvi in tudi nekatere terjatve, povezane s finančnimi prihodki (terjatve za obresti in deleže v dobičku, terjatve do države, do zaposlenih in drugih). V bilanci stanja se posebej izkazujejo dolgoročne poslovne terjatve in kratkoročne poslovne terjatve, ki se razlikujejo glede na zapadlost v plačilo. Prve zapadejo v plačilo v roku, daljšem od enega leta, druge pa v roku do enega leta. Deli dolgoročnih terjatev, ki so že zapadli v plačilo (a niso bili plačani) ali bodo zapadli v plačilo v enem letu po datumu bilance stanja, se izkazujejo med kratkoročnimi terjatvami. Ponovno naj opozorim, da se terjatve za dane predujme v bilanci stanja ne izkazujejo med terjatvami, temveč v zvezi s stvarmi, na katere se nanašajo. Mala podjetja lahko v skladu s SRS 24.9 razčlenijo svojo bilanco stanja tako, da vpišejo vanjo (ločeno) le podatka o celotnih dolgoročnih in celotnih kratkoročnih poslovnih terjatvah.

V postavki dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina se izkazujejo denarna sredstva v blagajni (tolarska in devizna gotovina), prejeti čeki in drugi takoj unovčljivi vrednostni papirji ter knjižni denar (denar na računih pri bankah in drugih finančnih inštitucijah ter depoziti na vpogled), zmanjšani za izdane čeke (Hieng et al., 2004, str. 53). Vsa podjetja izkazujejo le celoten znesek.

Aktivne (kratkoročne) časovne razmejitve zajemajo kratkoročno odložene stroške oziroma odhodke in kratkoročno nezaračunane prihodke. Prve predstavljajo stroški oziroma odhodki, ki ob svojem nastanku še ne bremenijo dejavnosti oziroma še nimajo stroškovnega nosilca in še ne vplivajo na poslovni izid (npr. stroški zavarovanj, najema, članarine, naročnine ipd., ki se nanašajo na prihodnje leto), druge pa prihodki, ki že vplivajo na poslovni izid, čeprav še niso bili plačani in jih tudi ni bilo mogoče nikomur zaračunati (npr. državne subvencije ali stimulacije, ki se uveljavljajo na podlagi že izpeljanih poslov, vrednosti gradbenih objektov, ki se še niso začeli prodajati, zato jih ni mogoče nikomur zaračunati ipd.). Postavke aktivnih časovnih razmejitev morajo biti na datum bilance stanja utemeljene in realne. Tudi ta postavka bilance stanja je pri vseh podjetjih enako razčlenjena, in sicer izkazujejo vsa podjetja le celoten znesek.

Kapital podjetja predstavlja trajen vir financiranja, ki so ga v podjetje vložili lastniki ali je nastajal z uspešnim poslovanjem podjetja. Kapital predstavlja torej lastniško financiranje podjetja in z vidika podjetja njegovo obveznost do lastnikov, če ne prej, ob prenehanju delovanja podjetja (Hočevar, Igličar, 1997, str. 44). Celotni kapital sestavljajo vpoklicani kapital, kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček ali izguba iz prejšnjih let, prevrednotovalni popravki kapitala in prehodno še ne razdeljeni dobiček ali še ne poravnana čista izguba poslovnega leta. Členitev postavk kapitala je v bilanci stanja (razen rezerv iz dobička, ki jih morajo srednja in velika podjetja izkazovati bolj razčlenjeno) enaka za vsa podjetja.

Osnovni kapital podjetja se deli na vpoklicani osnovni kapital in nevpoklicani osnovni kapital (kot odbitna postavka)³² ter se lahko pojavi kot delniški kapital (pri delniških družbah), delež v kapitalu (pri drugih gospodarskih družbah) ali vloga kapitala (pri podjetju posamičnih lastnikov).

Pojem kapitalskih rezerv je nov, saj se je v preteklosti govorilo o presežku osnovnega kapitala. Kapitalske rezerve tako sedaj sestavljajo zneski, ki jih podjetje pridobi iz vplačil nad nominalnimi zneski delnic oziroma deležev (vplačani presežek kapitala), zneski, ki jih podjetje pridobi z vplačili nad knjigovodskimi vrednostmi pri odtujitvi začasno odkupljenih lastnih delnic oziroma deležev, zneski, ki jih podjetje pridobi pri izdaji zamenljivih obveznic ali obveznic z delniško nakupno opcijo nad nominalnim zneskom obveznic, zneski, ki jih dodatno vplačajo družbeniki za pridobitev dodatnih pravic iz delnic oziroma deležev, zneski drugih vplačil družbenikov na podlagi statuta in zneski na podlagi poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala z umikom delnic oziroma deležev. Vir za oblikovanje kapitalskih rezerv so vplačila družbenikov, namenjene pa so predvsem poravnavanju izgube³³.

Rezerve iz dobička se lahko oblikujejo samo iz zneskov čistega dobička poslovnega leta in prenesenega čistega dobička preteklih let ter se delijo na zakonske rezerve, rezerve za lastne deleže, statutarne rezerve in druge rezerve iz dobička. Namenjene so predvsem poravnavanju izgub v prihodnjih letih.

Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let je tisti del tedanjega čistega dobička, ki ni bil porabljen za pokrivanje izgube, razporejen v rezerve ali kako drugače porabljen, prenesena čista izguba pa je izguba iz prejšnjih let, ki še ni bila poravnana in vedno zmanjšuje celotni kapital.

Čisti poslovni izid poslovnega leta predstavlja bodisi preostanek čistega dobička poslovnega leta, ki je praviloma manjši od ugotovljenega v izkazu poslovnega izida, saj ga morajo podjetja že pri sestavitvi letnega poročila razporediti po zakonsko določenem vrstnem redu³⁴, bodisi še ne poravnano čisto izgubo poslovnega leta.

Nov je tudi pojem prevrednotovalnega popravka kapitala, ki se je v preteklosti imenoval revalorizacijski popravek kapitala. Prevrednotovalni popravek kapitala se razčlenjuje na splošni prevrednotovalni popravek kapitala in na posebne prevrednotovalne popravke

---

³² Ta postavka je zelo redka. Pojavi se, če je osnovni kapital/njegovo povečanje, vpisan/-o v sodni register, uprava družbe pa ga še ni vpoklicala in družbeniki ga še niso vplačali.

³³ ZGD v prvih desetih odstavkih 60. člena natančno določa način oblikovanja posameznih vrst rezerv in njih porabe.

³⁴ O uporabi čistega dobička poslovnega leta odločata uprava in nadzorni svet podjetja ob sestavitvi letnega poročila. Enajsti odstavek 60. člena ZGD določa, da se mora čisti dobiček poslovnega leta najprej uporabiti za pokrivanje prenesene izgube (obvezno), nato za oblikovanje zakonskih rezerv (obvezno), za oblikovanje rezerv za lastne deleže, za oblikovanje statutarnih rezerv in za oblikovanje drugih rezerv iz dobička, ves preostanek pa se usmeri v bilančni dobiček.

kapitala. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala omogoča izražanje vrednosti vseh sestavin kapitala, razen čistega poslovnega izida poslovnega leta, v spremenjeni kupni moči domače valute, merjene na podlagi spremembe vrednosti evra. Splošno prevrednotenje se ne opravlja, če se v prejšnjem koledarskem letu tečaj evra do tolarja poveča za manj kot 5,5 %. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala se pojavijo predvsem zaradi okrepitve opredmetenih osnovnih sredstev, dolgoročnih finančnih naložb in kratkoročnih finančnih naložb ter omogočajo kritje kasnejše oslabitve istih gospodarskih kategorij, pri amortizirljivih sredstvih pa tudi kritje obračunane amortizacije iz razlike nad prevrednoteno izvirno vrednostjo. Posebni prevrednotovalni popravki se lahko pojavijo tudi pri oslabitvi dolgoročnih in kratkoročnih dolgov.

Dolgoročne rezervacije (dolgoročne pasivne časovne razmejitve) se oblikujejo za obveznosti, ki se bodo po predvidevanjih na podlagi obvezujočih preteklih dogodkov pojavile v obdobju, daljšem od leta dni in katerih velikosti so zanesljivo ocenjene³⁵. Ločimo dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov in dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov. Prve predstavljajo prihodke, ki bodo v obdobju, daljšem od leta dni, pokrivali predvidene odhodke, takrat bodo tudi upoštevani v poslovnem izidu (dolgoročne rezervacije za dana jamstva (garancije) ob prodaji proizvodov ali opravitvi storitev, dolgoročne rezervacije v zvezi z državnimi podporami in namenskimi dotacijami, prejetimi za pridobitev osnovnih sredstev ali za pokrivanje določenih stroškov, ter dolgoročne rezervacije na račun slabega imena), druge pa stroške oziroma odhodke, ki so že upoštevani v poslovnem izidu, čeprav bodo nastali v obdobju, daljšem od leta dni (dolgoročne rezervacije za reorganizacijo, za pričakovane izgube iz kočljivih pogodb, za pokojnine in za druge namene). SRS 24 določa, da morajo velika in srednja podjetja razčleniti dolgoročne rezervacije v bilanci stanja na rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti, na tiste za davčne obveznosti ter na druge, mala podjetja pa lahko izkazujejo le celoten znesek. Opredelitev (kratkoročnih) pasivnih časovnih razmejitev je podobna kot pri dolgoročnih rezervacijah, le da gre pri njih za obveznosti, ki se bodo pojavile v obdobju, krajšem od leta dni.

Finančne obveznosti so v glavnem dobljena posojila, ki jih posojilojemalci dobijo od posojilodajalcev in so za prve dolgoročni ali kratkoročni finančni dolgovi, poslovne obveznosti pa so dolgoročne ali kratkoročne obveznosti, povezane s poslovanjem, in ne s financiranjem ali naložbenjem. Med dolgoročne finančne obveznosti se uvrščajo predvsem dobljena dolgoročna posojila (tudi dolgoročno dobljene vloge) in izdani dolgoročni vrednostni papirji (predvsem obveznice), med dolgoročne poslovne obveznosti pa dolgoročni dobaviteljski krediti (tudi obveznosti za odložene davke) in obveznosti do kupcev iz naslova prejetih dolgoročnih varščin. Med dolgoročne obveznosti štejemo tudi dolgove do najemodajalcev v primeru finančnega najema, ki se lahko obravnavajo kot finančni ali poslovni, o čemer presoja podjetje, na podlagi razlogov za pridobitev teh sredstev. Tisti del

dolgoročnih obveznosti, ki zapade v plačilo najkasneje v letu dni od datuma bilance stanja, je treba v bilanci stanja izkazati med kratkoročnimi obveznostmi, katerih členitev je podobna kot pri dolgoročnih. Mala podjetja lahko v skladu s SRS 24.9 razčlenijo svojo bilanco stanja tako, da vpišejo vanjo (ločeno) le podatka o celotnih dolgoročnih in celotnih kratkoročnih finančnih in poslovnih obveznostih.

Kot zabilančne potencialne obveznosti je treba izkazati obveznosti iz naslova poroštev in drugih jamstev, ki niso izkazane kot obveznosti v bilanci stanja. Te potencialne obveznosti je treba razčleniti po vrstah jamstev, z navedbo morebitnih stvarnih jamstev (ZGD, 2002, str. 352).

Za vsa podjetja so obvezna pojasnila k bilanci stanja, ki jih navaja ZGD. Za podjetja, ki so zavezana k reviziji, so obvezna tudi druga razkritja, ki jih navajajo SRS. Vsa podjetja morajo prikazati v bilanci stanja, v prilogi k izkazu ali v izkazu gibanja kapitala (če ga sestavljajo), naslednje spremembe:

a) pri postavki kapitalske rezerve

- znesek, ki je bil v poslovnem letu pripisan, in
- znesek, ki je bil v poslovnem letu odpisan,

b) pri vsaki postavki rezerv iz dobička

- zneske, ki so bili odvedeni v rezerve iz bilančnega dobička preteklega poslovnega leta po sklepu skupščine o uporabi bilančnega dobička preteklega leta,
- zneske, ki so bili odvedeni v rezerve iz čistega dobička poslovnega leta, in
- znesek, za katerega so bile rezerve zmanjšane zaradi uporabe v poslovnem letu.

3.2 Izkaz poslovnega izida

3.2.1 Splošno o izkazu poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazan poslovni izid za poslovno leto ali medletna obdobja, za katere se sestavlja (gre torej za dinamični računovodski izkaz). Sestavi se za splošne ali posebne namene za potrebe zunanjega, lahko pa tudi notranjega računovodskega poročanja. Od njegove vrste in narave podjetja sta odvisna obseg in razčlenitev postavk v njem (SRS, 2003, str. 178).

---

³⁵ Prejšnji SRS so določali, da se dolgoročne rezervacije lahko oblikujejo za obveznosti, za katere se pričakuje, da bodo nastale čez več kot leto dni, in/ali obveznosti, katerih nastanek in velikost sta negotova. Po novih standardih tako ni več dovoljeno oblikovati dolgoročnih rezervacij za velika popravila.

Izkaz poslovnega izida je lahko sestavljen v eni izmed dveh stopenjskih oblik (različici I in II). Spremenjeni ZGD odpravlja francosko različico izkaza poslovnega izida in na prvem mestu navaja nemško ter na drugem angloameriško, v SRS pa je prednostno zaporedje ravno obratno. Za angloameriško različico je značilno, da so odhodki poslovanja razdeljeni po funkcionalnem načelu in da je bolj usmerjena k poslovnim potrebam, za nemško različico pa, da so odhodki poslovanja prikazani po naravnih vrstah in da je bolj usmerjena k narodnogospodarskim analizam. Oba predpisa prepuščata torej izbiro podjetjem, ta pa si izberejo tisto, ki jim bolj ustreza tudi glede na njihove mednarodne stike³⁶.

3.2.2 Oblika izkaza poslovnega izida po različici I

Četudi standardi podjetjem priporočajo rabo različice II (angloameriška različica), je v praksi v slovenskih podjetjih zelo pogosta uporaba različice I (nemška različica), kar je razumljivo zaradi obsežnosti poslov slovenskih podjetij s podjetji iz germanskega prostora.

Izkaz poslovnega izida po različici I ima pri vseh podjetjih, ne glede na njihovo velikost, osnovno razčlenitev v skladu z zahtevami 62. člena ZGD, dopolnjeno z nekaterimi dodatnimi postavkami in delno z določnejšimi, uveljavljenimi krajšimi strokovnimi izrazi, uporabljenimi v kontnem načrtu (SRS, 2003, str. 178).

Predpisana nujna razčlenitev izkaza poslovnega izida po SRS 25.5 (različica I) je naslednja (SRS, 2003, str. 179):

1. Čisti prihodki od prodaje
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve
4. Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)

5. Stroški blaga, materiala in storitev
  - a) Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala
  - b) Stroški storitev
6. Stroški dela
  - a) Stroški plač
  - b) Stroški socialnih zavarovanj (posebej izkazani stroški pokojninskih zavarovanj)
  - c) Drugi stroški dela
7. Odpisi vrednosti
  - a) Amortizacija in prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih
  - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
8. Drugi poslovni odhodki

³⁶ O drugih dejavnikih, ki vplivajo na izbiro najustreznejše različice izkaza poslovnega izida, glej: Turk et al.,

9. Finančni prihodki iz deležev
  - a) Finančni prihodki iz deležev podjetij v podjetjih v skupini, razen v pridruženih podjetjih
  - b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih
  - c) Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
10. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini, razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi prihodki)
11. Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini, razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
12. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb
  - a) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v podjetja v skupini, razen v pridružena podjetja
  - b) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v pridružena podjetja
  - c) Drugi prevrednotovalni finančni odhodki
13. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
  - a) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do podjetij v skupini, razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
14. Davek iz dobička iz rednega delovanja
15. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja ($1 \pm 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13 - 14$)
16. Izredni prihodki
17. Izredni odhodki
  - a) Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka kapitala
  - b) Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala
18. Poslovni izid zunaj rednega delovanja ($16 - 17$)
19. Davek iz dobička zunaj rednega delovanja
20. Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah
21. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja ($15 + 16 - 17 - 19 - 20$)

Poslovni izid iz poslovanja se izračuna iz postavk

$$1 \pm 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8,$$

poslovni izid iz rednega delovanja iz postavk

$1 \pm 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13$,

celotni poslovni izid pa iz postavk

$1 \pm 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13 + 16 - 17$.

Sledi kratek komentar pomembnejših postavk izkaza poslovnega izida po različici I.

Čisti prihodki od prodaje so prodajne vrednosti v obračunskem obdobju prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev, zmanjšane za popuste ob prodaji (npr. blagajniške popuste ipd.) ali kasneje in za vrednost vrnjenih količin.

Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje je razlika med njihovo vrednostjo na koncu poslovnega obdobja in njihovo vrednostjo na začetku poslovnega obdobja; če je njihova vrednost na koncu obdobja večja, ima sprememba pozitiven predznak, v nasprotnem primeru pa negativen predznak (SRS, 2003, str. 184).

Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve so proizvodi, ki jih ustvari podjetje, ali storitve, ki jih opravi podjetje in nato zajame med svoja opredmetena osnovna sredstva ali neopredmetena dolgoročna sredstva, ne morejo pa se pojavljati kot sestavni del zalog (SRS, 2003, str. 184-185).

Drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki, so subvencije, dotacije, regresije, kompenzacije, premije in podobni prihodki ter tudi prihodki od porabe in odprave dolgoročnih rezervacij (tudi iz naslova državnih podpor za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev). Prevrednotovalni poslovni prihodki se pojavljajo pri odtujitvi opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev za znesek presežka prodajne vrednosti nad knjigovodsko vrednostjo, zmanjšano za prevrednotovalni popravek kapitala iz naslova njihove predhodne okrepitve, pri odpravi vnaprej vračunanega popravka vrednosti terjatev in pri odpisu poslovnih dolgov.

Stroške blaga, materiala in storitev je potrebno v izkazu poslovnega izida razčleniti na stroške, ki sestavljajo nabavno vrednost prodanega blaga in materiala (so v celoti stroški, ki že vplivajo na poslovni izid in so pravzaprav poslovni odhodki, kjer se tudi izkazujejo), stroške porabljenega materiala (izkazujejo se med stroški) (Hieng, 2004a, str. 85) in stroške storitev (na splošno jih lahko opredelimo kot vse vrste stroškov razen stroškov materiala, amortizacije in dela), pri čemer je znesek nabavne vrednosti prodanega ali porabljenega materiala oziroma prodanega blaga odvisen od metode, ki jo je podjetje uporabilo za obračunavanje porabljenih zalog³⁷.

---

³⁷ Če se cene v obračunskem obdobju na novo nabavljenih količinskih enot razlikujejo od cen oziroma stroškov količinskih enot iste vrste v zalogi, se lahko med letom za zmanjševanje teh količin uporablja metoda drsečih povprečnih cen, metoda tehtanih povprečnih cen, metoda zaporednih cen (FIFO), metoda obratnozaporednih cen (LIFO) ali kakšna druga metoda.

Stroške dela je potrebno v izkazu poslovnega izida razčleniti na stroške plač (kosmati znesek plač zaposlenih za obdobje, ko ti delajo, in kosmati znesek nadomestil plač za obdobje, ko ti ne delajo), stroške socialnih zavarovanj, pri katerih je potrebno ločeno izkazati stroške pokojninskih zavarovanj (prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje) in druge stroške socialnih zavarovanj (npr. prispevki za zdravstveno zavarovanje, prispevek za zaposlovanje, prispevek za starševsko varstvo ipd.), ter druge stroške dela.

Postavko izkaza poslovnega izida odpisi vrednosti je potrebno razčleniti na amortizacijo (več o tem glej v poglavju 3.1.2) in prevrednotovalne poslovne odhodke pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih, opredmetenih osnovnih sredstvih in obratnih sredstvih, ki nastanejo predvsem pri oslabitvi omenjenih sredstev, če zmanjšanje njihove vrednosti ni krito s posebnim prevrednotovalnim popravkom kapitala iz njihove predhodne okrepitev (kjer je ta dovoljena), in pri odtujitvi opredmetenih osnovnih sredstev za znesek primanjkljaja prodajne vrednosti v primerjavi s knjigovodsko vrednostjo, zmanjšano za ustrezni prevrednotovalni popravek kapitala iz naslova njihove predhodne okrepitev.

Finančni prihodki so prihodki od naložbenja in se lahko pojavljajo v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami ter v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi terjatvami. Sestavljajo jih deleži v dobičku drugih podjetjih, obračunane obresti in prevrednotovalni finančni prihodki. Slednji se pojavljajo predvsem pri odtujitvi finančnih naložb za znesek presežka njihove prodajne cene nad knjigovodsko vrednostjo, zmanjšano za prevrednotovalni popravek kapitala iz naslova njihove predhodne okrepitev, in pri odpisih finančnih dolgov. Nasprotno so finančni odhodki odhodki za financiranje in odhodki za naložbenje. Prve sestavljajo predvsem stroški danih obresti, druge pa prevrednotovalni finančni odhodki, ki se pojavljajo pri oslabitvi finančnih naložb, če zmanjšanje njihove vrednosti ni krito s posebnim prevrednotovalnim popravkom kapitala iz naslova njihove predhodne okrepitev, pri odtujitvi finančnih naložb za znesek primanjkljaja njihove prodajne cene v primerjavi s knjigovodsko vrednostjo, zmanjšano za posebni prevrednotovalni popravek kapitala iz naslova njihove predhodne okrepitev, in pri okrepitevi dolgov. Podjetjem, ki niso obvladujoča ali odvisna, v skladu s SRS 25.11, ni potrebna nadaljnja členitev postavk od 9 do 13 v obrazcu poslovnega izida po različici I iz SRS 25.5 (oziroma postavk od 7 do 11 po različici II iz SRS 25.6).

Izredne prihodke sestavljajo neobičajne postavke, ki izhajajo iz dogodkov, za katere se ne pričakuje, da se bodo pojavljali redno in pogosto. Mednje štejemo predvsem prejete dotacije (tudi za pokrivanje neporavnane izgube prejšnjih let), subvencije in podobne prihodke, ki niso povezani s prodanimi količinami. Izredne odhodke sestavljajo neobičajne postavke, predvsem neporavnana izguba prejšnjih let, ki se poravnava z odpisom obveznosti ali s prejetimi dotacijami, in rezervacije za kritje možne izgube. V izkazu poslovnega izida je treba ločeno izkazati izredne odhodke brez prevrednotovalnega popravka kapitala in izredne odhodke za prevrednotovalni popravek kapitala. Slednji se pojavljajo pri splošnem prevrednotenju kapitala zaradi ohranitve njegove vrednosti, če to ni pokrito s prevrednotovalnim popravkom opredmetenih osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb.

Za vsa podjetja so obvezna pojasnila k izkazu poslovnega izida, ki jih kot takšna navaja ZGD. Za podjetja, ki so zavezana k reviziji, so obvezna tudi druga razkritja, ki jih navajajo SRS. Vsa podjetja morajo prikazati izračun bilančnega dobička (bilančne izgube)³⁸; to lahko storijo v izkazu poslovnega izida, v prilogi k izkazu ali v dodatku izkaza gibanja kapitala (če ga sestavljajo). Če se podjetje odloči za prikaz bilančnega dobička (bilančne izgube) v izkazu poslovnega izida, mora za postavko 21 iz SRS 25.5, Čisti poslovni izid obračunskega obdobja, izkazati še postavke:

22. Preneseni dobiček/prenesena izguba,
23. Zmanjšanje (sprostitve) kapitalskih rezerv,
24. Zmanjšanje (sprostitve) rezerv iz dobička, ločeno po posameznih vrstah teh rezerv,
25. Povečanje (dodatno oblikovanje) rezerv iz dobička, ločeno po posameznih vrstah teh rezerv, in
26. Bilančni dobiček/bilančna izguba (kot vsota čistega dobička/čiste izgube in ustreznih postavk 22, 24 in 25).

3.2.2 Oblika izkaza poslovnega izida po različici II

Izkaz poslovnega izida po različici II (angloameriška različica) ima pri vseh podjetjih, ne glede na njihovo velikost, osnovno razčlenitev v skladu z zahtevami 62. člena ZGD, dopolnjeno z nekaterimi dodatnimi postavkami in delno z določnejšimi, uveljavljenimi krajšimi strokovnimi izrazi, uporabljenimi v kontnem načrtu (SRS, 2003, str. 180).

Predpisana nujna razčlenitev izkaza poslovnega izida po SRS 25.6 (različica II) je naslednja (SRS, 2003, str. 180):

1. Čisti prihodki od prodaje
2. Proizvajalni stroški prodanih proizvodov (z amortizacijo) oziroma nabavna vrednost prodanega blaga
3. Kosmati poslovni izid od prodaje (1 – 2)
4. Stroški prodajanja (z amortizacijo)
5. Stroški splošnih dejavnosti (z amortizacijo)
  - a) Normalni stroški splošnih dejavnosti
  - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih
  - c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
6. Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)
7. Finančni prihodki iz deležev

---

³⁸ Bilančni dobiček je tisti del čistega dobička (poslovnega leta oziroma preteklih poslovnih let), o uporabi katerega odloča skupščina podjetja. Ta ga razporeja med delničarje, druge rezerve, prenos v naslednje leto in druge namene. Bilančna izguba se v naslednjem letu obravnava kot prenesena čista izguba.

- a) Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini, razen v pridruženih podjetjih
  - b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih
  - c) Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
8. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev
- a) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini, razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
9. Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev
- a) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini, razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
10. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb
- a) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v podjetja v skupini, razen do pridruženih podjetij
  - b) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v pridružena podjetja
  - c) Prevrednotovalni finančni odhodki pri drugih finančnih naložbah
11. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
- a) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do podjetij v skupini, razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
12. Davek iz dobička iz rednega delovanja
13. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja ($1 - 2 - 4 - 5 + 6 + 7 + 8 + 9 - 10 - 11 - 12$)
14. Izredni prihodki
15. Izredni odhodki
- a) Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka kapitala
  - b) Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala
16. Poslovni izid zunaj rednega delovanja ($14 - 15$)
17. Davek iz dobička, ustvarjenega zunaj rednega delovanja
18. Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah
19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja ($13 + 16 - 17 - 18$)

Poslovni izid iz poslovanja se izračuna iz postavk

$3 - 4 - 5 + 6$,

poslovni izid iz rednega delovanja iz postavk

$3 - 4 - 5 + 6 + 7 + 8 + 9 - 10 - 11$,

celotni poslovni izid pa iz postavk

$3 - 4 - 5 + 6 + 7 + 8 + 9 - 10 - 11 + 14 - 15$.

Kot lahko opazimo, se obe različici izkaza poslovnega izida razlikujeta le v prvih nekaj postavkah, nadalje pa sta isti, zato opozarjam le na razlike.

Med stroški prodajanja izkazujejo podjetja le znesek posrednih stroškov prodajanja, med stroški splošnih dejavnosti (z amortizacijo) pa stroške splošnih dejavnosti (nabave in uprave) in prevrednotovalne poslovne odhodke pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih, opredmetenih osnovnih sredstvih ter obratnih sredstvih.

Za vsa podjetja so obvezna pojasnila k izkazu poslovnega izida, ki jih navaja ZGD. Za podjetja, ki so zavezana k reviziji, so obvezna tudi druga razkritja, ki jih navajajo SRS. Vsa podjetja morajo prikazati izračun bilančnega dobička (bilančne izgube); to lahko storijo v izkazu poslovnega izida, v prilogi k izkazu ali v dodatku izkaza gibanja kapitala (če ga sestavljajo). Če se podjetje odloči za prikaz bilančnega dobička (bilančne izgube) v izkazu poslovnega izida, mora za postavko 19 iz SRS 25.6, Čisti poslovni izid obračunskega obdobja, izkazati še postavke:

20. Preneseni dobiček/prenesena izguba,
21. Zmanjšanje (sprostitvev) kapitalskih rezerv,
22. Zmanjšanje (sprostitvev) rezerv iz dobička, ločeno po posameznih vrstah teh rezerv,
23. Povečanje (dodatno oblikovanje) rezerv iz dobička, ločeno po posameznih vrstah teh rezerv, in
24. Bilančni dobiček/bilančna izguba (kot vsota čistega dobička/čiste izgube in ustreznih postavk 20, 22 in 23).

3.3 Priloga s pojasnili k izkazu

Uporabnikom računovodskih izkazov ne zadoščajo le vrednostni podatki, prikazani v teh izkazih. Za njihovo pravilno razumevanje in ustrezno presojanje potrebujejo namreč tudi dodatna pojasnila (v računovodski stroki imenovana razkritja), podana v prilogi k izkazu, vendar pa napačnega ali neustreznega obravnavanja postavk v bilanci stanja, izkazu poslovnega izida ali drugih računovodskih izkazih ne opravičijo nobena, še tako temeljita pojasnila.

Obvezna vsebina priloge s pojasnili k izkazu je opredeljena v 65. členu ZGD. Podjetja, ki niso zavezana k reviziji (večina malih podjetij), morajo v prilogi prikazati podatke in pojasnila, ki jih navaja zakon že kar v tem členu, ter pojasnila, ki so opredeljena v drugih členih sedmega poglavja prvega dela ZGD, ne pa tudi pojasnil, ki jih zahtevajo SRS, ki so (z izjemo SRS 8.40, ki velja za vsa podjetja) obvezna le za podjetja, ki so zavezana k reviziji.

Zakonsko obvezna pojasnila, predpisana v 65. členu, ki se nanašajo na majhne družbe, morajo vsebovati podatke le o (ZGD, 2002, str. 385-387):

- uporabljenih metodah vrednotenja postavk v letnih računovodskih izkazih,
- družbah, v katerih kapitalu je družba bodisi sama neposredno bodisi prek osebe, ki deluje na račun družbe, udeležena z najmanj 20 % (razen, če bi zaradi tega pri njih lahko nastala občutna škoda),
- družbah, v katerih je družba družbenik in neomejeno osebno odgovarja za njihove obveznosti (razen, če bi zaradi tega pri njih lahko nastala občutna škoda),
- odobrenem oziroma pogojno povečanem osnovnem kapitalu,
- lastnih deležih,
- izdanih delnicah različnih razredov,
- skupni višini vseh obveznosti z rokom dospelosti daljšim od petih let in
- skupni višini vseh obveznosti, ki so zavarovane s stvarnim jamstvom.

Pojasnila, ki so navedena v drugih členih sedmega poglavja o poslovnih knjigah in letnem poročilu, so obvezna v izjemnih primerih, npr. ob odmiku od splošnih pravil o členitvi izkazov (npr. sprememba načina členitve postavk, združevanje posameznih postavk, neprimerljivost vrednosti postavk v tekočem in preteklem letu ipd.)³⁹, vsa podjetja pa morajo v letnem poročilu prikazati povečanje in zmanjšanje rezerv v poslovanju (podjetja, ki ne sestavljajo izkaza gibanja kapitala, jih lahko namesto v bilanci stanja prikažejo tudi v prilogi k izkazom) ter izračun bilančnega dobička oziroma bilančne izgube (podjetja, ki ne sestavljajo izkaza gibanja kapitala, lahko izračun vključijo namesto v izkaz poslovnega izida tudi v prilogi k izkazom).

Pojasnila, ki jih zahtevajo SRS, veljajo le za podjetja, ki so zavezana k reviziji⁴⁰, vsa podjetja pa morajo v letnem poročilu prikazati tudi poslovna izida, izračunana na podlagi splošnega prevrednotenja zaradi ohranjanja kupne moči kapitala v evru in na podlagi rasti cen življenjskih potrebščin (SRS 8.40). To morajo storiti tudi, če se v skladu s SRS 8.28 splošno prevrednotenje kapitala ne opravlja.

Podjetje lahko v svoje letno poročilo poleg obveznih zajame tudi druga, neobvezna oziroma prostovoljna pojasnila, če meni, da jih uporabniki letnih poročil potrebujejo in pričakujejo ter da bo podjetju dodatno razkrivanje informacij o poslovanju koristilo.

SKLEP

³⁹ Več o tem glej: Vezjak, 2002a, str. 44-47.

⁴⁰ Podjetja, ki so zavezana k reviziji, morajo v letnem poročilu prikazati dodatna pojasnila postavk v bilanci stanja, ki jih določajo SRS 24.14-24.27, postavk v izkazu poslovnega izida, ki jih določajo SRS 25.15-25.31, in postavk, ki jih obravnavajo točke e poglavij B v SRS 1-19. Zelo pomembno vlogo pri oblikovanju priloge k izkazom teh podjetij ima tudi Pravilnik o računovodstvu, saj mora podjetje, ki v svojih notranjih predpisih ne opredeli, katera pojasnila so pomembna (narava in stopnja pomembnosti), v letno poročilo vključiti vsa pojasnila, ki jih SRS omenjajo.

Tako v Evropski zvezi kot v Sloveniji so mala podjetja prevladujoča oblika gospodarskih družb. Za mala podjetja v Sloveniji je značilno, da so izjemno majhna in številna izmed imajo le enega zaposlenega, ki praviloma ne razpolaga z računovodskim znanjem. Poleg tega v teh podjetjih prevladuje prepričanje, da je cilj računovodstva zgolj evidentiranje poslovnih dogodkov zaradi sestavitve poročil, ki jih od njih zahteva država, zato se najpogosteje odločijo za organiziranje računovodske funkcije v računovodskem servisu, s čimer izgubljajo stik s podatki in informacijami, ki bi jih potrebovali za odločanje. Posledično se odločajo po intuiciji, kar povečuje tveganje in možnost neoptimalnih odločitev.

Pravni in strokovni okvir računovodstva malih podjetjih je opredeljen predvsem v Zakonu o gospodarskih družbah in Slovenskih računovodskih standardih. Zakon o gospodarskih družbah ureja osnovne značilnosti računovodstva gospodarskih družb, kot so obveznost vodenja poslovnih knjig po sistemu dvostavnega knjigovodstva, sestavljanje letnega poročila o poslovanju in njegova javna objava, splošna pravila o členitvi računovodskih izkazov ipd., Slovenski računovodski standardi pa zakonsko določena pravila in zahteve podrobneje razčlenjujejo, pojasnjujejo in določajo način njihove uporabe. Podjetja praviloma zapišejo svoje usmeritve, ki jih predpisi dovoljujejo, v notranji akt, običajno poimenovan Pravilnik o računovodstvu.

Letno poročilo malega podjetja je sestavljeno iz bilance stanja, izkaza poslovnega izida in priloge s pojasnili k izkazu. Členitev bilance stanja je pri malih podjetjih manj obsežna kot pri ostalih podjetjih, členitev izkaza poslovnega izida pa je enaka za vsa podjetja, ki lahko pri tem izbirajo med dvema različicama (angloameriška in nemška), izberejo pa si tisto, ki jim bolj ustreza tudi glede na njihove mednarodne stike. Poleg vrednostnih podatkov, prikazanih v računovodskih izkazih, potrebujejo njihovi uporabniki tudi dodatna pojasnila, podana v prilogi k izkazu, pri čemer je obseg pojasnil pri podjetjih, ki niso zavezana k reviziji (večina malih podjetij), bistveno manjši kot pri podjetjih, ki morajo izpolniti še obveznost revidiranja.

LITERATURA

1. Belak Janko et al.: Razvoj podjetja in razvojni management – posebnosti malih in srednje velikih podjetij. Gubno : MER Eurocenter, 1998. 200 str.
2. Hieng Romana et al.: Bilanca stanja. Iks, Ljubljana, 31(2004), 1-2, str. 23-70.
3. Hieng Romana et al.: Izkaz poslovnega izida po različici I iz SRS 25. Iks, Ljubljana, 31(2004a), 1-2, str. 77-97.
4. Hočevar Marko, Igličar Aleksander: Osnove računovodstva. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1997. 268 str.
5. Horvat Robert: Računovodski servisi v Sloveniji. Iks, Ljubljana, 30(2003), 10, str. 21-33.
6. Jaušovec Robert: Posebnosti organiziranja računovodstva v malih podjetjih. Naše gospodarstvo, Maribor, 47(2001), 1-2, str. 168-179.

7. Kavčič Slavka et al.: Razvitost računovodstva v slovenskih podjetjih. Revizor, Ljubljana, 13(2002), 11, str. 71-87.
8. Koletnik Franc: Revidiranje in sorodne storitve v malih in srednjih podjetjih. Ljubljana : Zveza računodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 20 str.
9. Korošec Bojana: Posebnosti računovodstva malih in srednjih podjetij. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 26 str.
10. Kovač Tanja: Uporaba računovodskih informacij pri vodenju in upravljanju malih gospodarskih družb. Organizacija, Kranj, 29(1996), 6, str. 331-339.
11. Koželj Klara: Sorodne storitve v malih družbah. Revizor, Ljubljana, 13(2002), 2, str. 7-26.
12. Letnar Tjaša: Opravljanje storitev računovodskega servisa za mala podjetja. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1995. 52 str.
13. Macarol Božena: Enostavno knjigovodstvo zasebnikov – da ali ne? Davčno-finančna praksa, Maribor, 2(2001), 4, str. 10-14.
14. Macarol Božena: Vloga in ustroj računovodskih servisov. Davčno-finančna praksa, Maribor, 2(2001a), 7-8, str. 27-34.
15. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju: Stališče 1005 – Posebne rešitve pri reviziji malih organizacij. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1997. 34 str.
16. Odar Marjan et al.: Organiziranost računovodstva v slovenskih podjetjih. Revizor, Ljubljana, 14(2003), 6, str. 24-47.
17. Slovenski računovodski standardi 2001. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003. 339 str.
18. Turk Ivan: Pomen novih slovenskih računovodskih standardov. Zbornik referatov 5. letne konference preizkušenih računovodij. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 5-15.
19. Turk Ivan et al.: Poslovodno računovodstvo. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1997. 620 str.
20. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1999. 841 str.
21. Turk Ivan, Melavc Dane: Uvod v računovodstvo. Kranj : Moderna organizacija, 1994. 492 str.
22. Vehar Nataša: Kakovost računovodskih servisov pri nas. Iks, Ljubljana, 25(1998), 12, str. 157-195.
23. Vezjak Blanka: Pravilnik o računovodstvu gospodarske družbe v skladu s SRS 2002. Iks, Ljubljana, 29(2002), 7, str. 7-38.
24. Vezjak Blanka: Zakonsko zahtevana razkritja v letnih poročilih. Revizor, Ljubljana, 13(2002a), 10, str. 29-48.
25. Vitezić Neda: Revizija (preiskovanje) malih podjetij. Revizor, Ljubljana, 6(1995), 5, str. 27-34.
26. Zakon o gospodarskih družbah s komentarjem. Druga, dopolnjena in spremenjena izdaja. Ljubljana : GV Založba, 2002. 1065 str.

27. Zorzenone Stojan: Revidiranje malih podjetij z vidika poslovne banke. Revizor, Ljubljana, 13(2002), 9, str. 23-35.
28. Zupančič Vera: Knjigovodstvo po SRS 39 in obdavčitev zasebnikov. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2004. 452 str.